

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostního managementu

Katedra krizového řízení

Hlavní báňská záchranná služba a její činnost

Bakalářská práce

The main mining rescue service and it's acitivities

Bachelor thesis

VEDOUCÍ PRÁCE
JUDr. Vladimír SOUČEK

AUTOR PRÁCE
Dominik Petr OREL

PRAHA
2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Ostravě, dne 13. 2. 2024

Dominik Petr Orel

Poděkování:

Rád bych touto cestou poděkoval JUDr. Vladimíru Součkovi, vedoucímu mé práce, za věnovaný čas, odborné rady, faktické připomínky a pomoc při zpracování mé bakalářské práce.

ANOTACE

Bakalářská práce se zabývá činností báňské záchranné služby se speciálním zaměřením na Hlavní báňskou záchrannou stanici Ostrava. Analýzou byl zjištěn současný stav báňské záchranné služby na území celé České republiky s přihlédnutím na druhy havárií, jejich specifik a činností vzhledem ke konkrétním lokalitám a možným nehodám způsobených důlní činností, činnostmi na povrchu hnědouhelných lomů, erupcích ropy a zemních plynů. Práce se zaměřila i na historický vývoj báňské záchranné služby na našem území. Hlavní báňská záchranná stanice Ostrava byla podrobena bližší analýze, a to jak z hlediska zásahové činnosti, důlních nehod, tak také vybavení jednotlivých členů báňské záchranné služby, jakož i jejich velitelů, metodických postupů a mezinárodní spolupráce.

KLÍČOVÁ SLOVA

mimořádná událost, bezpečnost, naturogenní, antropogenní, integrovaný záchranný systém, báňská záchranná služba, hlavní báňská záchranná stanice, důlní nehody, metodické postupy, záchranná technika

ANNOTATION

The bachelor thesis deals with the activities of the mining rescue service with special focus on the Main Mining Rescue Station Ostrava. The analysis has identified the current state of the mining rescue service in the whole Czech Republic, taking into account the types of accidents, their specifics and activities in relation to specific locations and possible accidents caused by mining activities, activities on the surface of brown coal quarries, oil and gas eruptions. The work also focused on the historical development of the mining rescue service in our territory. The main mining rescue station Ostrava was subjected to a closer analysis, both in terms of intervention activities, mining accidents, as well as the equipment of individual members of the mining rescue service, as well as their commanders, methodological procedures and international cooperation.

KEYWORDS

Extraordinary event, safety, naturogenic, anthropogenic, integrated rescue system, mine rescue service, main mining rescue station, mining accidents , methodological procedures, emergency equipment

OBSAH

1. ÚVOD	9
2. POJMY SPOJENÉ S BEZPEČNOSTÍ ČESKÉ REPUBLIKY	11
2.1 Bezpečnost	11
2.2 Hrozba	12
2.3 Riziko	12
3. PRÁVNÍ PŘEDPISY SPOJENÉ S BEZPEČNOSTÍ ČESKÉ REPUBLIKY	13
4. INTEGROVANÝ ZÁCHRANNÝ SYSTÉM	14
5. BÁŇSKÁ ZÁCHRANNÁ SLUŽBA	16
5.1 Historie báňské záchranné služby	17
5.2 Legislativa báňské záchranné služby	19
5.3. Organizační struktura	21
5.3.1 Hlavní báňské záchranné stanice a závodní báňské záchranné stanice	21
5.3.1.1 Hlavní báňská záchranná stanice Hodonín	22
5.3.1.2 Hlavní báňská záchranná stanice Praha	23
5.3.1.3 Hlavní báňská stanice Most	24
5.3.1.4 Hlavní báňská záchranná stanice Ostrava	25
5.3.2 Báňské záchranné sbory báňských záchranných stanic	25
5.3.2.1 Báňské záchranné sbory hlavní báňské záchranné stanice	26
5.3.2.2 Báňské záchranné sbory závodní báňské záchranné stanice	26
5.3.2.3 Báňský záchranný sbor státní báňské správy	26
6. DŮLNÍ NEHODY	27
6.1 Důlní požáry z vnějších příčin – exogenní	28
6.2 Důlní požáry z vnitřních příčin – endogenní	29
6.3 Výbuchy plynů a uhelného prachu	29
6.4 Výrony, průtrže hornin a plynů, náhlá zaplynování	32
6.5 Průvaly vod, bahnin a hmot	32
6.6 Neřízené závaly a důlní otřesy	33
6.7 Havárie na hlavních těžních a dopravních zařízeních	34

7. METODICKÉ POSTUPY KE ZVLÁDÁNÍ KRIZOVÝCH SITUACÍ V BÁŇSKÉ ČINNOSTI	36
7.1 Havarijní plán	36
7.2 Služební řád	37
7.2.1 Pohotovostní řád	38
7.2.2 Poplachový řád	39
7.2.3 Zásahový řád	40
7.2.4 Výcvikový řád	40
8. ODPOVĚDNOST A OPRÁVNĚNÍ BÁŇSKÝCH ZÁCHRANÁŘŮ	42
9. VÝSTROJ, VÝZBROJ A DOPRAVNÍ PROSTŘEDKY	44
10. ZÁSAH HLAVNÍ BÁŇSKÉ ZÁCHRANNÉ STANICE PŘI HROZBĚ VÝBUCHU NEBO VÝBUCHU	47
11. ORGANIZACE A LIKVIDACE HAVÁRIE	49
12. ZÁSADY DOKUMENTACE O HAVÁRIÍCH	52
13. MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE HBZS OSTRAVA	52
14. NÁVRHY A OPATŘENÍ K MOŽNÉMU ZLEPŠENÍ PŘIPRAVENOSTI A ČINNOSTI HBZS OSTRAVA	53
15. ZÁVĚR	55
16. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	57
17. SEZNAM PŘÍLOH	61

Seznam zkratk:

- ASTD – Association of Sport and Technical Divers – Výcviková a školící organizace působící v oblasti sportovního a technického potápěčského výcviku a výcviku zdravotníků
- BIS – Bezpečnostní informační služba
- BZS – Báňské záchranné sbory
- CSRG – Centralna Stacja Ratownictwa Górniczego – Ústřední báňská záchranná stanice
- ČBÚ – Český báňský úřad
- HBZS – Hlavní báňská záchranná stanice
- IZS – Integrovaný záchranný systém
- MLTSD – Ministry of Labour, Training and Skills Development, Ministerstvo práce, školství a rozvoje dovedností
- OKD – Ostravsko karvinské doly
- OSRG – Okręgowa Stacja Ratownictwa Górniczego – Okresní báňská záchranná stanice
- ÚZSI – Úřad pro zahraniční styky a informace
- VLH – Velitel likvidace havárie
- VZS – Velitel záchranného sboru
- WUG – Wyższy Urząd Górniczy – Vyšší báňský úřad
- ZBZS – Závodní báňské záchranné sbory

1. Úvod

Vnější a vnitřní bezpečnost státu, vojenský konflikt, terorismus, mimořádná událost. To jsou nejčastěji skloňovaná slova současnosti. Následky mimořádných událostí dopadají zejména na životy a zdraví obyvatelstva, na soukromý majetek a majetek celé společnosti. Bezprostředně se mohou týkat svrchovanosti státu a jeho vnitřního pořádku. Nezřídka trpí i životní prostředí.

Mimořádné události jsou směřovány vůči obyvatelstvu, svrchovanosti státu, vnitřnímu pořádku, ale také životnímu prostředí a majetku. Seznam takových událostí je dlouhý. K našim nejtragičtějším mimořádným událostem patří masakr z 21. prosince loňského roku na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy, kdy rukou šíleného střelce, spolužáka obětí, za použití legálně držené poloautomatické pušky ZEV typu AR-10, zahynulo 14 studentů a 25 bylo zraněno. Ke světovým mimořádným událostem patří, např. válečný konflikt na Ukrajině, kdy nejen letecké útoky armády Ruské federace devastují civilní objekty jako jsou zdravotnická zařízení, školy nebo obytné budovy a způsobují obrovské ztráty na majetku, zejména však na životech a zdraví nevinného obyvatelstva nebo teroristický útok Hamásu na civilní obyvatelstvo státu Izrael dne 7. října 2023 z území pásma Gazy. Z těchto i z dalších světových událostí je zřejmé, že jednotlivé složky krizového řízení státu musí být stoprocentně připraveny na možné mimořádné události. Tyto vznikají jak z naturogenních příčin, tak z příčin antropogenních. K mimořádným událostem z naturogenních příčin poslední doby patří zemětřesení, důlní otřesy v hlubinných dolech, např. důlní neštěstí na Dole ČSM Jih 12. ledna 2023 na Karvinsku, při kterém zahynul 1 horník, záplavy a povodně, tornádo na Břeclavsku a Hodonínsku 24. června 2021, kdy v podvečerních hodinách supercela přešla přes jih Moravy, zmařila šest lidských životů a způsobila obrovské škody 7 obcím. Z mimořádných událostí vzniklých z antropogenních příčin je to kupříkladu lesní požár založený úmyslně 23. července 2023 v Českosaském Švýcarsku, rozsahem největší v celé novodobé historii České republiky nebo únik toxických látek do řeky Bečvy. Řeka byla kontaminována na podzim roku 2020. Došlo k úhynu 40 t ryb na úseku dlouhém 40 km.

Pro případy možných vzniklých mimořádných situací nezbylo státu nic jiného než zakotvit do svého zákonodárství pojem integrovaný záchranný systém. Jeho

úkolem je řešit následky všech mimořádných situací, tedy i různých přírodních či technických katastrof. Tento systém bylo nutné nejen uzákonit, ale i fakticky vytvořit. IZS se skládá ze základních složek a ostatních složek. Předmětem této práce je popis a hodnocení činnosti báňské záchranné služby, která patří do ostatních složek integrovaného záchranného systému. Důležitost existence báňské záchranné služby, jako nezávislé složky na ostatních složkách IZS, je podpořena skutečností, že její tradice sahá do doby, kdy se v hornické činnosti začaly využívat různé pomůcky v nedýchatelném prostředí.

Téma práce bylo vybráno z důvodu osobního zájmu zpracovatele práce a rodinné tradice, když jeho předkové pracovali v různých funkcích na několika šachtách a s prací báňské záchranné služby se denně setkávali.

Hlavním cílem této práce je objasnit činnost a strukturu, vzájemné vztahy a spolupráci Hlavní báňské záchranné stanice v Ostravě s ostatními složkami integrovaného záchranného systému jak na území České republiky, tak i v zahraničí, zejména její postupy a řešení mimořádných událostí vzniklých v důlních prostorách, když tato záchranná stanice je nejstarší báňskou záchrannou stanicí v České republice.

Práce je založena na sekundárních datech, vlastním pozorování, praktickém seznámení se s výjezdní záchrannou a zdravotní technikou, laboratořemi stálými i mobilními, výzbrojemi a výstrojí a informacích záchranných a funkcionářů HBZS v Ostravě získaných osobním kontaktem autora této práce. Je využito analýzy dat a komparace. Pro větší přehlednost jsou některá data zpracována do tabulek.

2. Pojmy spojené s bezpečností České republiky

Pro uvedení do problematiky je nutné vysvětlit základní pojmy, kterými jsou:

2.1 Bezpečnost

Bezpečnost se dá charakterizovat jako ochrana určitého objektu před vnějšími i vnitřními útoky, a to jak předvídatelnými, tak i nepředvídatelnými, a to tak, aby objekt byl nenarušitelný a byla zachována jeho plná funkčnost a stabilita.¹

Základní atributy bezpečnosti státu jsou vnější bezpečnost a vnitřní bezpečnost. Vnější bezpečnost zajišťuje ochranu státu zvenčí, tedy ochranu určitého území ohraničeného buď fiktivními nebo faktickými hranicemi – státními hranicemi a jejich mezinárodním uznáním ostatními státy. Mimo vlastní území stát ochraňuje své orgány působící navenek, tedy zastupitelské úřady a členy diplomatického sboru. Tím zajišťuje svou nezávislost a svrchovanost. Suverenitu státu zajišťují ozbrojené síly, ozbrojené bezpečnostní sbory, záchranné sbory, havarijní služby a zpravodajské služby.²

Vnitřní bezpečnost státu je charakterizována jako zajištění bezpečnosti uvnitř státu proti vnitřnímu nepříteli, přírodním hrozbám a jiným nebezpečím. Stát vnitřní bezpečnost zajišťuje ozbrojenými bezpečnostními sbory, ozbrojenými silami, záchrannými sbory, havarijními službami, státními orgány, orgány územních samosprávných celků, právníckými a fyzickými osobami a zpravodajskými službami Bezpečnostní informační služby.³

S ohledem na téma se práce zaměřuje na vnitřní bezpečnost státu související zejména s přírodními hrozbami.

¹ Ministerstvo vnitra České republiky, Odbor bezpečnostní politiky a prevence kriminality. *Terminologický slovník pojmů z oblasti krizového řízení, ochrany obyvatelstva, environmentální bezpečnosti a plánování obrany státu. Terminologický slovník MV – verze ke stažení*. Online. In: Praha, Ministerstvo vnitra ČR, 2016, s. 5. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/terminologicky-slovník-krizove-rizeni-a-planovani-obrany-statu.aspx>, [citováno 2024–02–13].

² JUDr. Souček, Vladimír; Mgr. Staňová, Eva; Mgr. Linhart, Martin a kolektiv. *Vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek. Krizové řízení (MODUL G)*. Online. In: Praha, Ministerstvo vnitra České republiky, 2005, s.13. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/...spx> [citováno 2024–02–13].

³ JUDr. Souček, Vladimír; Mgr. Staňová, Eva; Mgr. Linhart, Martin a kolektiv. *Vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek. Krizové řízení (MODUL G)*. Online. In: Praha, Ministerstvo vnitra České republiky, 2005, s.13. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/...spx> [citováno 2024–02–13].

2.2 Hrozba

Hrozba je oznámení skutečnosti o zvýšené pravděpodobnosti, že nastane určitý negativní stav, mající za následek vznik škody na životech, zdraví a majetku či politickou nebo ekonomickou nestabilitu státu. Hrozba je informací o možnosti využití určité slabiny systému útoku. Hrozbou může být trestně právní skutečnost nebo přírodní katastrofa. Využití získaných informací o hrozbách a jejich následcích zabrání vzniku velkých škod, přestože tato protipatření mohou být nákladná a zpravidla ne zcela účinná. Analýza hrozby dává možnost zhodnotit míru rizika, tedy ho zanalyzovat.⁴

Na základě možných hrozeb vytváří jednotlivé subjekty evidenci těchto hrozeb, kterou popřípadě zařadí do katalogu hrozeb.

2.3 Riziko

Riziko je stupeň pravděpodobnosti, že nastane negativní skutečnost se zápornými následky. Stupeň této pravděpodobnosti je míra rizika, kterou je nutno vyhodnotit pro stanovení možných dopadů. Jde o hodnocení pravděpodobnosti vzniku škod, rozsahu těchto škod, ohrožení zdraví a životů osob, majetku a jiných chráněných zájmů.⁵

⁴ Ministerstvo vnitra České republiky, Odbor bezpečnostní politiky a prevence kriminality. *Terminologický slovník pojmů z oblasti krizového řízení, ochrany obyvatelstva, environmentální bezpečnosti a plánování obrany státu. Terminologický slovník MV – verze ke stažení*. Online. In: Praha, Ministerstvo vnitra ČR, 2016, s. 23. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/terminologicky-slovník-krizove-řízení-a-planování-obrany-státu.aspx>, [citováno 2024–02–13].

⁵ Ministerstvo vnitra České republiky. *Riziko, obecné pojmy*. Online. In: Praha, Ministerstvo vnitra České republiky, 2003. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/riziko.aspx> [citováno 2024–02–13].

3. Právní předpisy spojené s bezpečností České republiky

Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky stanoví dvě základní povinnosti státu – pravidlo svrchovanosti a pravidlo územní celistvosti ČR. Dále zakotvuje ochranu demokratických základů a ochranu životů, zdraví a majetkových hodnot. Definuje nouzový stav, stav ohrožení státu a zakotvuje vznik Bezpečnostní rady státu.⁶

Zákon č. 153/1994 Sb. o zpravodajských službách České republiky upravuje existenci zpravodajských služeb, a to Bezpečnostní informační služby – BIS, Úřadu pro zahraniční styky a informace – ÚZSI, jejich pravomoci, působnost, odpovědnost za činnost, vnitřní organizaci, vzájemnou spolupráci zpravodajských služeb a oprávněnost poskytovat informace. Zavádí kontrolu zpravodajských služeb a uvádí jaká práva a povinnosti mají příslušníci zpravodajských služeb při výkonu své práce, jejich krycí prostředky a krycí doklady.⁷

Zákon č. 154/1994 Sb. o bezpečnostní informační službě zakotvuje zřízení této služby, její postavení, působnost a spolupráci s ostatními zpravodajskými službami. Obsahuje také ustanovení o zpravodajských prostředcích, podmínky služebního poměru a kontroly jeho činnosti.⁸

Zákon č. 289/2005 Sb. o vojenském zpravodajství upravuje postavení příslušníků vojenského zpravodajství a kontrolu činnosti.

Všechny tři citované zákony určují celkové povinnosti zpravodajských služeb pro ochranu a bezpečnost státu.

⁶ Česko. *Ústavní zákon č. 110/1998 ze dne 22. dubna 1998, o bezpečnosti České republiky*. Online. In: *Zákony pro lidi*. Verze 2. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1998-110> [citováno 2024-02-13].

⁷ Česko. *Zákon č. 153/1994 Sb. o zpravodajských službách České republiky ze dne 7. července 1994*. Online. In: *Zákony pro lidi*. Verze 26. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1994-153> [citováno 2024-02-13].

⁸ Česko. *Zákon č. 154/1994 Sb. o bezpečnostní informační službě ze dne 7. července 1994*. Online. In: *Zákony pro lidi*. Verze 17. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1994-154> [citováno 2024-02-13].

4. Integrovaný záchranný systém

S činností integrovaného záchranného systému se setkáváme prakticky na každém kroku ať už se jedná o likvidaci dopravních nehod, živelních pohrom, havárií s únikem nebezpečných látek nebo dalších událostí ohrožujících život, zdraví a majetek obyvatelstva či společnosti. Jeho činnost je zakotvena v zákoně č. 239/2000 Sb. o integrovaném záchranném systému. Tento zákon obsahuje práva a povinnosti integrovaného záchranného systému, postavení a úkoly státních orgánů a organizací územních samosprávných celků při přípravě na mimořádné události a při provádění záchranných a likvidačních prací. Stanovuje úkoly pro jednotlivá ministerstva, a to ministerstvo vnitra, ministerstvo zdravotnictví, ministerstvo dopravy a spojů, a také pro orgány krajů. Povinnosti jsou stanoveny rovněž pro orgány obce s rozšířenou působností a orgány obce. Zakotvuje i cvičení jednotlivých složek IZS.

IZS vznikl v roce 2001, i když jeho základy byly položeny již v roce 1993, na základě nutnosti spolupráce hasičů, záchranářů, policie a ostatních složek při řešení mimořádných událostí. Je utilitárním systémem pravidel spolupráce a koordinace záchranných a bezpečnostních složek, orgánů státní správy, právnických i fyzických osob. Jeho úkolem je v rámci systému ochrany obyvatelstva, koordinovat záchranné a likvidační práce při vzniku mimořádných událostí. Využívá se v případech, kdy je nutné, aby na vyřešení mimořádné události spolupracovaly nejméně dvě nebo více složek integrovaného záchranného systému. Platí to v oblasti varování, evakuace, ukrytí a nouzového přežití obyvatelstva a dalších opatřeních, která slouží k zabezpečení jeho ochrany života, zdraví a majetku.⁹

Usměrňování a výstavba integrovaného záchranného systému přísluší Ministerstvu vnitra České republiky.

⁹ JUDr. Souček, Vladimír; Mgr. Staňová, Eva; Mgr. Linhart, Martin a kolektiv. *Vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek. Krizové řízení (MODUL G)*. Online. In: Praha, Ministerstvo vnitra České republiky, 2005, s.17. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/...spx> [citováno 2024-02-13].

Úkoly Ministerstva vnitra a část úkolů orgánů krajů a obcí s rozšířenou působností v IZS a v ochraně obyvatelstva plní Hasičský záchranný sbor ČR, který poskytuje hejtmanovi kraje a starostům obcí s rozšířenou působností plnou kooperaci pro případ, že převezmou koordinaci záchranných a likvidačních prací.¹⁰

Záchranné a likvidační práce jsou řízeny ve třech úrovních podle toho, kdo koordinuje. Jedná se o úroveň taktickou, operační a strategickou. Taktickou úroveň řídí velitel zásahu. Operační úroveň mimořádné události koordinuje operační a informační středisko některé ze základních složek IZS. Strategická úroveň je řízena starostou obce s rozšířenou působností, hejtmanem kraje nebo Ministerstvem vnitra, a to v případech požádání ze strany velitele zásahu, kterým je zpravidla velitel jednotky požární ochrany.¹¹

IZS je tvořen základními a ostatními složkami. Základní složky IZS mají zákonnou povinnost zajišťovat nepřetržitou pohotovost pro příjem, ohlášení vzniku mimořádné události, její vyhodnocení a neodkladný zásah v místě mimořádné události.

Základní složky IZS:

- Hasičský záchranný sbor ČR a jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí jednotkami požární ochrany dle zákona č. 320/2015 Sb. o hasičském záchranném sboru
- Policie ČR dle zákona č. 273/2008 Sb. o Policii ČR
- Poskytovatelé zdravotnické záchranné služby dle zákona č.374/2011 Sb. o zdravotnické záchranné službě

¹⁰ Česko. Zákon č. 239/2000 Sb. o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů ze dne 9. srpna 2000. Online. In: *Zákony pro lidi*. Verze 16.

Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-239> [citováno 2024-02-13].

¹¹ Ing. Skalská, Květoslava; Dr. Ing. Hanuška, Zdeněk a Ing. Dubský, Milan. *Integrovaný záchranný systém a požární ochrana, Modul I*. Online. In: Praha, Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, s.16. ISBN 978-80-86640-59-4.

Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/moduly-studijni-texty-k-problematice-bezpecnosti-zpracovane-dle-koncepcce-z-roku-2004.aspx> [citováno 2024-02-13].

Ostatní složky IZS jsou povolávány k záchranným a likvidačním pracím podle povahy mimořádné události na základě jejich možností zasáhnout a pravomocí, které jim dávají právní předpisy a poskytují tzv. pomoc na vyžádání.

Ostatní složky:

- vyčleněné síly a prostředky ozbrojených sil ČR
- ostatní ozbrojené bezpečnostní sbory
- ostatní záchranné sbory
- orgány ochrany veřejného zdraví
- havarijní, pohotovostní, odborné a jiné služby
- zařízení civilní ochrany
- neziskové organizace
- báňská záchranná služba

5. Báňská záchranná služba

Báňská záchranná služba je ostatní složkou integrovaného záchranného systému. Spolupracuje s Ministerstvem vnitra ČR – generálním ředitelstvím Hasičského záchranného sboru ČR. Zasahuje při specifických nehodách a nehodách velkého rozsahu, a to i v zahraničí. Účastní se společných cvičení a na základě vyžádání centra tísňového volání poskytuje náležitou pomoc. Tato spolupráce je dána dohodami o poskytování pomoci na vyžádání. Dohody jsou uzavírány mezi Hasičským záchranným sborem ČR jednotlivých krajů a báňskými záchrannými stanicemi. Tyto jednotlivé dohody jsou zastřešeny rámcovou smlouvou o spolupráci uzavřenou mezi Generálním ředitelstvím hasičského záchranného sboru ČR, Českým báňským úřadem a všemi hlavními báňskými záchrannými stanicemi.¹²

¹² JUDr. Souček, Vladimír; Mgr. Staňová, Eva; Mgr. Linhart, Martin a kolektiv. *Vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek. Krizové řízení (MODUL G)*. Online. In: Praha, Ministerstvo vnitra České republiky, 2005, s.33. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/...spx> [citováno 2024-02-13].

Hlavní báňská záchranná stanice Ostrava je jediná HBZS v České republice, která je oprávněna poskytovat zdravotní služby.¹³ Do roku 2011 pracovala jen v rámci svých vlastních, řádně vyškolených a fyzicky připravených pracovních sil, a to jak důlních specialistů, tak také zdravotníků. Od roku 2012, v rámci zapojení báňské záchranné služby do systému IZS, jsou prováděna na HBZS v Ostravě školení pro diplomované specialisty, zdravotnické záchranáře. V současné době je v evidenci HBZS Ostrava 10 zdravotníků a 14 lékařů, kteří nejsou zaměstnanci HBZS, ale mohou se účastnit záchranných prací v dolech, jak v rámci ČR, tak v rámci EU.

5.1 Historie báňské záchranné služby

Vznik báňské záchranné služby byl nutností, neboť důlní neštěstí jsou stará stejně jako těžba uhlí. Jednou z nejstarších, hromadných, řádně sepsaných důlních nehod je neštěstí, které se stalo 13. dubna 1820, na dole Barbora u Padochova. Nevyfárali 4 horníci „zasažení špatným povětrím“. Při pátrání po pohřešovaných zahynulo dalších 6 horníků a 19 bylo přiotráveno.¹⁴ První závodní hasičský záchranný útvar vznikl v Ostravsko-karvinské uhelné pánvi již v roce 1853 a to na Dole Evžen v Petřvaldě. Jeho nutnost uznal majitel dolu za 2 roky ale jako první záchranný důlní sbor byl uznán v roce 1879, tedy až po 24 letech.

Oficiální zahájení činnosti báňské záchranné služby v Rakousko-Uhersku se datuje rokem 1897, kdy c. k. báňské hejtmánství ve Vídni zřídilo zvláštním nařízením č. 692/1897 první organizovanou báňskou záchrannou službu nazvanou Báňská záchranná služba Rakousko-Uherské monarchie. Vznikla následkem velkých důlních katastrof v předchozích letech, kdy např. 15. června 1894, po velké explozi při trhacích pracích v Larischových dolech Jan a Františka v Karviné, zahynulo 235 horníků. 6. dubna 1897 vydalo Báňské hejtmánství ve Vídni zvláštní nařízení č. 692/1897 „*směřující k zajištění ochrany osob*

¹³ Národní registr poskytovatelů zdravotních služeb, Ústav zdravotnických informací ČR. *DIAMO, státní podnik, odštěpný závod HBZS, PL pro dospělé, doprava*. Online. In: Praha, Národní registr poskytovatelů zdravotních služeb, 2016. Dostupné: <https://nrpzs.uzis.cz> [citováno 2024-02-13].

¹⁴ Profesor Makarius, Roman; Fastej, Petr. *Memento důlních nehod v českém hornictví*. Praha/Ostrava: Montanex, 2008, s.7. ISBN 978-80-7225-271-8.

a majetku v případě výbuchu třaskavých plynů nebo uhelného prachu“.¹⁵ V roce 1902 už pracovalo na šachtách 1303 záchranářů a bylo rozmístěno 615 pracovních dýchacích přístrojů. V roce 1907 byla založena první báňská záchranná stanice na Kladensku na dole Jan v Libušíně. Důležité, pro rozvoj báňského záchranářství, bylo nařízení z 23. června 1908, kdy c. k. báňské hejtmánství ve Vídni zřídilo ústřední báňské záchranné stanice. První schválená ústřední báňská záchranná stanice v OKR vznikla v roce 1911 na Dole Vilém pro doly v majetku Severní dráhy Ferdinandovy.¹⁶ Další ústřední báňská stanice byla zřízena v roce 1912 na dole Lazy v Orlové a stala se, díky zkušenostem ostatních, nejmodernější stanicí, ve které probíhaly šestinedělní kurzy pro nováčky záchranáře, jejich lékařské prohlídky a kurz končil závěrečnou zkouškou. V letech 1910–1914 došlo ke kvalitativnímu zlepšení báňské záchranné služby v OKR. V roce 1914 byla schválena a vybudována první stanice zřízená regionálně bez ohledu na majetkové vztahy, a to Ústřední záchranná stanice Lazy. Jednou z povinností telefonisty ředitelství Orlová-Lazy bylo i zajištění koní pro „výjezdové vozidlo“. První světová válka však veškerý pokrok zastavila a v době vzniku ČSR bylo záchranářství v dezolátním stavu. Tehdejší důlní výbuchy a s tím spojené ztráty lidských životů zapůsobily tak, že muselo dojít ke zkvalitnění úrovně bezpečnosti. Součástí vybavení záchranáře se staly nové pracovní dýchací přístroje firmy Dräger 106, které byly součástí výbavy až do šedesátých let minulého století. V roce 1933 nařizuje Báňské hejtmánství v Brně každému dolu vypracování havarijního plánu s pohotovostní a operativní částí. Také byly zavedeny kmenové listy záchranářů a každoroční lékařské prohlídky. S příchodem 2. světové války byl Ostravsko-karvinský revír rozdělen. Část záchranářů byla podřízena záchranné stanici v polské Bytomi. Ústřední záchranná stanice Trojice byla zrušena a v Ostravě zbyly dvě báňské záchranné stanice, když centrální byla na dole Hlubina. V roce 1943 vešlo v platnost nařízení

¹⁵ Vilášek, Josef; Fiala, Miloš; Vondrášek, David. *Integrovaný záchranný systém ČR na počátku 21. století*. Praha: Karolinum, 2014, s. 102. ISBN–978–80–246–2477–8.

¹⁶ *Báňský záchranář*. Online. In: Wikipedie. Stránka byla naposledy editována 5.12.2023 v 19:32. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/B%C3%A1%C5%88sk%C3%BD_z%C3%A1chran%C3%A1%C5%99 [citováno 2024–02–13].

ministra hospodářství a práce o organizaci báňské záchranné služby, kterým byly založeny záchranné stanice na každém samostatném dole, koksovně, v železárnách a hutích. Poválečná jednotná báňská záchranná služba byla založena 29. října 1950 zřízením dvou hlavních záchranných stanic. Jedna v Mostě v Mostě s oblastí působnosti na území Čech a druhá v Ostravě pro území Moravy, Slezska a Slovenska. V roce 1979 byla podepsána multilaterální světově otevřená dohoda o vzájemné pomoci na úseku báňské záchranné služby, jejíž platnost je dodnes zachována. V roce 2001 byl ustanoven Mezinárodní orgán pro báňské záchranářství (IMRB). International Mine Rescue Body. Jedním ze zakládajících členů byla i HBZS Ostrava.¹⁷

V květnu roku 2016 vláda rozhodla, že HBZS Ostrava, jakož i HBZS Hodonín, HBZS Praha i HBZS Most přejdou pod státní správu. Činnost HBZS tedy nebude závislá na soukromých subjektech. Nová koncepce byla schválena 17. 10. 2016.¹⁸

5.2 Legislativa báňské záchranné služby

Úkoly báňské záchranné služby původně zakotvovala vyhláška Českého báňského úřadu č. 67/1988 Sb. o báňské záchranné službě. Tato vyhláška byla zrušena ke dni 1. 7. 1992¹⁹

Nově úkoly báňské záchranné služby stanovuje vyhláška Českého báňského úřadu č. 447/2001 Sb. ze dne 31. 12 2001 o báňské záchranné službě ve svém ustanovení § 4. Její účinnost nastala k 1. 1. 2002.²⁰

¹⁷ *Hlavní báňská záchranná stanice Ostrava*. Online. In: Wikipedie. Stránka byla naposledy editována 28. 11. 2023 v 00:08. Dostupné z:

https://cs.wikipedia.org/wiki/Hlavn%C3%AD_b%C3%A1%C5%88sk%C3%A1_z%C3%A1chrann%C3%A1_stanice_Ostrava [citováno 2024-02-13].

¹⁸ Česko. *Usnesení vlády České republiky č. 920. Návrh koncepce báňské záchranné služby zajišťované státem ze dne 17. října 2016*. Online. In: Praha, Vláda ČR, 37. schůze, 17.10.2016. Dostupné z: <https://odok.cz/portal/services/download/attachment/2016/920/pdf/> [citováno 2024-02-13].

¹⁹ Česko. *Vyhláška č. 67/1988 Sb. Českého báňského úřadu o báňské záchranné službě ze dne 25. dubna 1988*. Online. In: Zákony pro lidi. Verze 1.

Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1988-67> [citováno 2024-02-13].

²⁰ Česko. *Vyhláška č. 447/2001 Sb. Českého báňského úřadu o báňské záchranné službě ze dne 3. prosince 2001*. Online. In: Zákony pro lidi. Verze 4.

Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-447> [citováno 2024-02-13].

Hlavní úkoly báňské záchranné služby jsou ustanoveny takto:

- záchrana lidských životů a majetku při haváriích způsobených důlní činností
- likvidace těchto havárií
- odstraňování následků havárií
- zdolávání závažných provozních nehod, zejména výbuchů plynů, uhelného prachu, důlních požárů, průtrží hornin a plynů, erupcí ropy a zemního plynu, průvalů vod, plynů, bahnin a kuřavky, závalů důlních děl a poruch ve větrání.

Báňská záchranná služba provádí i jiné činnosti, a to v různých prostředích škodlivých pro zdraví, v nedýchatelném prostředí a při zvláštních a rizikových pracích. Jde kupříkladu o práce ve výškách nebo naopak pod vodní hladinou, práce při kontrolách větracího systému v činných dolech a kontroly unikajících plynů ze stařin.²¹

Dále vyhláška č.447/2001 Sb. ve své hlavě I. zakotvuje existenci báňských záchranných sborů, což jsou báňští záchranáři a další zaměstnanci, kteří plní úkoly v hlavní báňské záchranné stanici, v závodní báňské záchranné stanici, ve státní báňské správě, když kromě záchranářů samých jde i o funkcionáře, přestože i oni jsou záchranáři. Jsou to ředitel a jeho zástupce, hlavní mechanik a jeho zástupce, technici, mechanici, četaři a specialisté, ale i lékaři s kvalifikací báňského záchranáře a zdravotní záchranáři. U závodní báňské záchranné stanice to jsou vedoucí a jeho zástupce, vedoucí mechanik a jeho zástupce, další mechanici, četaři a báňští záchranáři. Rovněž ve státní báňské správě to jsou vedoucí sboru, jeho zástupce a báňští inspektoři s kvalifikací báňského záchranáře.²²

²¹ Česko. Vyhláška č. 447/2001 Sb. Českého báňského úřadu o báňské záchranné službě ze dne 3. prosince 2001. Online. In: *Zákony pro lidi*. Verze 4.

Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-447> [citováno 2024-02-13].

²² Česko. Vyhláška č. 447/2001 Sb. Českého báňského úřadu o báňské záchranné službě ze dne 3. prosince 2001. Online. In: *Zákony pro lidi*. Verze 4.

Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-447> [citováno 2024-02-13].

Mimo již shora citovaný právní předpis se báňská záchranná služba řídí zejména:

- zákonem č. 44/1988 Sb. o ochraně a využití nerostného bohatství (horní zákon)²³
- zákonem č. 61/1988 Sb. o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě²⁴
- vyhláškou č. 71/2002 Sb. o zdolávání havárií v dolech a při těžbě ropy a zemního plynu²⁵

5.3. Organizační struktura

Báňskou záchrannou službu tvoří báňské záchranné stanice, kterými jsou hlavní báňské záchranné stanice a závodní báňské záchranné stanice, a báňské záchranné sbory těchto stanic a státní báňské správy.²⁶

5.3.1 Hlavní báňské záchranné stanice a závodní báňské záchranné stanice

Báňská záchranná služba je organizací dvoustupňovou, když prvním stupněm je hlavní báňská záchranná stanice a druhým stupněm jsou závodní báňské záchranné stanice.

Na základě Vyhláška č. 447/2001 Sb. Vyhláška Českého báňského úřadu o báňské záchranné službě vznikly na území státu 4 hlavní stanice, a to HBZS Hodonín, HBZS Most, HBZS Praha a HBZS Ostrava.

Předmětná vyhláška stanoví úkoly každé hlavní báňské záchranné stanici jako např. stálou pohotovost záchranařů, zajištění první pomoci, provádění základních

²³ Česko. Zákon č. 44/1988 Sb. o ochraně využití nerostného bohatství (horní zákon) ze dne 19. dubna 1988. Online. In: *Zákony pro lidi*. Verze 32.

Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1988-44> [citováno 2024-02-13].

²⁴ Česko. Zákon č. 61/1988 Sb. České národní rady o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě ze dne 21. dubna 1988. Online. In: *Zákony pro lidi*. Verze 45.

Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1988-61> [citováno 2024-02-13].

²⁵ Česko. Vyhláška č. 71/2002 Sb. Českého báňského úřadu o zdolávání havárií v dolech a při těžbě ropy a zemního plynu ze dne 21. ledna 2002. Online. In: *Zákony pro lidi*. Verze 1.

Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-71> [citováno 2024-02-13].

²⁶ Česko. Vyhláška č. 447/2001 Sb. Českého báňského úřadu o báňské záchranné službě ze dne 3. prosince 2001. Online. In: *Zákony pro lidi*. Verze 4.

Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-447> [citováno 2024-02-13].

školení a praktických výcviků, opravování, kontrolování a zajištění funkčnosti všech záchranných přístrojů a zabezpečuje zvláštní zkoušky těchto přístrojů. Má pravomoci vůči závodním báňským záchranným stanicím, a to jak z hlediska metodického řízení, tak z hlediska kontrolní činnosti. Může se kdykoliv zúčastnit záchranné akce prováděné nižší složkou. O své činnosti zpracovává každoroční výroční zprávu.

Kromě shora uvedených společných práv a povinností hlavních báňských záchranných stanic má každá, z dnes existujících, svá specifika.

5.3.1.1 Hlavní báňská záchranná stanice Hodonín

HBZS Hodonín byla založena v roce 1976, v důsledku nárůstu nehodovosti v 50. a 70. letech minulého století, která byla v přímé příčinné souvislosti s technickou vybaveností a množstvím vrtných prací spojených s vyhledáváním plyných a kapalných uhlovodíků na území Moravy a východního Slovenska. V té době probíhaly vrtné práce na dvaceti šesti vrtných soupravách, z toho bylo třináct na území Moravy. Na území Slovenska probíhaly vrtné práce na sedmi vrtných soupravách ve městě Gbely a na šesti v Michalovcích. Při řešení vzniklých mimořádných okolností bylo nutné povolávat pomoc z okolních států, a to Polska, Maďarska a zejména Sovětského svazu. Vzhledem k těmto skutečnostem rozhodl v roce 1966 báňský úřad, že vznikne jednotka báňských záchranných v Československých naftových dolech. Školení nových záchranných prováděla Hlavní báňská záchranná stanice ve slovenské Prievidzi. Poté byla založena Závodní báňská záchranná stanice Lužice ve vrtném závodě Československých naftových dolů. Dne 1.9.1983 Český báňský úřad vydal výnos č. 23/1983, kterým byla zřízena Oblastní báňská záchranná stanice Hodonín Moravských naftových dolů Hodonín. Tato záchranná stanice spadala do působnosti HBZS ve slovenských Malackách, která patřila Naftovému a plynárenskému průmyslu Bratislava. Vyhláškou ČBÚ č. 341/92 Sb.²⁷ se stala

²⁷ Česko. Vyhláška č. 341/1992 Sb. Českého báňského úřadu o báňské záchranné službě ze dne 21. května 1992. Online. In: Verze 1. Zákony pro lidi. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-341> [citováno 2024-02-13].

Revírní báňskou záchrannou stanicí a od ledna 2002 Hlavní báňskou záchrannou stanicí.²⁸

V současnosti jsou zřizovatelem Hlavní báňské záchranné stanice Hodonín Moravské naftové doly, akciová společnost. Rozhodnutím Českého báňského úřadu č.j. 4505/05 ze dne 29.12.2005 bylo stanoveno, že HBZS Hodonín zajišťuje úkoly, při kterých může dojít k erupcím ropy a zemního plynu nebo pod tlakem, což jsou geofyzikální práce, těžba, podzemní skladování plynů v přírodních rezervoárech nebo v podzemních zásobnících.²⁹ Působí na celém území ČR a také u smluvních partnerů v Maďarsku.³⁰

5.3.1.2 Hlavní báňská záchranná stanice Praha

HBZS Praha byla zřízena ke dni 1. 1. 2006 transformací Závodní báňské stanice Praha. Jejím zřizovatelem je Energie stavební a báňská, a.s. Rozhodnutím Českého báňského úřadu č.j. 4505/05 ze dne 29.12.2005 bylo nařízeno HBZS Praha zajišťuje úkoly v souvislosti s prováděním činnosti hornickým způsobem v podzemí, pokud je jí nařízeno zajištění báňské záchranné služby.³¹ Hlavní náplní HBZS Praha je zajišťování nepřetržité pohotovostní služby báňských záchranářů, práce v nedýchatelném prostředí poskytování první pomoci vč. transportu postižených z místa nehody v podzemí a evakuace těchto osob. Specializuje se také na práce ve výškách a nad propastmi pomocí lezecké techniky, dále také na ražení štol a tunelů, hloubení jam a studní, zpřístupňování starých důlních děl, jeskyní a jejich udržování v bezpečném stavu. Jejím stanoveným úkolem

²⁸ Fibingr, Jaroslav. 30 let Báňské záchranné stanice Hodonín ze dne 25. října 2013. Online. In: Záchranář, Hlavní báňská záchranná stanice v Ostravě. 25. 10. 2013, roč. 10, č. 4. Dostupné z: <https://zachranar.cz/2013/10/30let-banske-zachranne-stanice-hodonin/> [citováno 2024-02-13].

²⁹ Česko. Rozhodnutí č. 4505/05 Českého báňského úřadu v Praze ze dne 29. prosince 2005. Online. In: Email z ČBÚ, 5. 2. 2024, od Mgr. Votápkové, Michaely, zaslaný na základě zákona č. 106/1999 Sb. Zákona o svobodném přístupu k informacím. Dostupné z: <https://email.seznam.cz/?i> [citováno 2024-02-13].

³⁰ Služební řád Hlavní báňské záchranné stanice Hodonín. Online. In: Hodonín, HBZS Hodonín, 2022. Dostupné z: <https://www.mnd.eu/uploads/hbzs/smernice/sluzebni-rad-hbzs-hodonin-2016.pdf> [citováno 2024-02-13].

³¹ Česko. Rozhodnutí č. 4505/05 Českého báňského úřadu v Praze ze dne 29. prosince 2005. Online. In: Email z ČBÚ, 5. 2. 2024, od Mgr. Votápkové, Michaely, zaslaný na základě zákona č. 106/1999 Sb. Zákona o svobodném přístupu k informacím. Dostupné z: <https://email.seznam.cz/?i> [citováno 2024-02-13].

je provádět práce a rychlé a účinné zásahy k záchraně lidských životů a majetku při haváriích včetně poskytování první pomoci v podzemí, zdolávání havárií a odstraňování následků havárií.³²

V současnosti existuje Hlavní báňská záchranná stanice Praha s.r.o., která vznikla dne 24. března 2023, prakticky se stejným předmětem podnikání jako předchozí HBZS. Zřizovatelem původní HBZS Praha, a. s. Energie – stavební báňská došlo k prodeji části podniku, a to právě hlavní báňské záchranné stanice nově vzniklému subjektu HBZS Praha, s.r.o. Ke kupní smlouvě došlo dne 22. 12. 2023 a tato skutečnost byla zapsána do Obchodního rejstříku dne 10. 1. 2024.³³

5.3.1.3 Hlavní báňská stanice Most

HBZS Most byla založena v roce 1950. Do roku 2016 její činnost spadala pod Severní energetickou společnost, a.s. V současné době je jejím zřizovatelem Vršanská uhelná a.s. Úkolem, který jí byl Rozhodnutím Českého báňského úřadu č.j. č.j. 4505/05 ze dne 29.12.2005 stanoven, je provádění hornické činnosti na povrchu, při provádění hornické činnosti v podzemí, a to na dolech Centrum, Kohinoor, Marie, Richard v Litoměřicích, Bratrství a Svornost v Jáchymově a dále při provádění činnosti prováděné hornickým způsobem na povrchu na celém území ČR.³⁴ Stanovený úkol je vykonáván ve Středočeském, Jihočeském, Plzeňském, Karlovarském, Ústeckém, Libereckém kraji a v Hlavním městě Praha. Pro Ministerstvo životního prostředí ČR provádí lokalizaci, průzkum a zajištění starých důlních děl.³⁵

³² *Hlavní báňská záchranná stanice Praha*. Online. In: Praha: HBZS Praha, 2024.

Dostupné z: [HBZS Praha - HBZS Praha \(hbzs-praha.cz\)](https://hbzs-praha.cz) [citováno 2024-02-13].

³³ Česko. *Doklad o koupi části závodu*. Online. In: Ministerstvo spravedlnosti ČR, eJustice, Veřejný rejstřík a Sbirka listin. Hlavní báňská záchranná stanice Praha s.r.o. Verze 12.42.1.

Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/ui/rejstrik-firma.vysledky?subjektId=1199187&typ=UPLNY> [citováno 2024-02-13].

³⁴ Česko. Rozhodnutí č. 4505/05 Českého báňského úřadu v Praze ze dne 29. prosince 2005. Online. In: Email z ČBÚ, 5. 2. 2024, od Mgr. Votápkové, Michaely, zaslaný na základě zákona č. 106/1999 Sb. Zákona o svobodném přístupu k informacím.

Dostupné z: <https://email.seznam.cz/?i> [citováno 2024-02-13].

³⁵ *Výroční zpráva 2022*. Online. In: Hlavní báňská záchranná stanice Most.

Dostupné z: <https://hbzs.cz/cz/ke-stazeni/Vyrocní-zprava-HBZS-Most-za-rok-2022.pdf> [citováno 2024-02-13].

5.3.1.4 Hlavní báňská záchranná stanice Ostrava

HBZS Ostrava byla založena dne 29.10.1950. Do roku 2016 její činnost spadala pod OKD, a.s., která v tomto roce vyhlásila úpadek a na základě této skutečnosti byly všechny HBZS převedeny pod státní kontrolu. Dne 1. 12. 2020 došlo k prodeji části závodu OKD, HBZS, a.s., státnímu podniku DIAMO a Hlavní báňská záchranná stanice v Ostravě se stala odštěpným závodem státního podniku DIAMO, s tím, že HBZS bude nadále pracovat pro společnost OKD.

Na základě Rozhodnutí Českého báňského úřadu č.j. 4505/05 ze dne 29.12.2005 zajišťuje HBZS Ostrava úkoly v souvislosti s prováděním činnosti hornickým způsobem v podzemí s výjimkou lokalit dolu Centrum, dolu Kohinoor, dolu Marie, dolu Richard v Litoměřicích, dolů Bratrství a Svornost v Jáchymově.³⁶ Jejím hlavním úkolem je záchrana lidských životů a majetku při závažných provozních haváriích, nejen důlních vč. poskytování první pomoci v podzemí a na povrchu dolů. Rovněž se podílí na činnosti DIAMO, s. p. ve sféře útlumu hlubinného hornictví v ostravsko-karvinském revíru a likvidačních pracích v rámci útlumu bývalých dolů OKD. V souvislosti s únikem důlních plynů z uzavřených dolů je povinna vykonávat dozor nad uzavřenými objekty a současně provádět kontroly metanových výdechů, tzv. komínů, jichž je v Ostravsko-karvinské pánvi několik set.

5.3.2 Báňské záchranné sbory báňských záchranných stanic

Báňské záchranné sbory hlavní báňské záchranné stanice byly zřízeny pro územní celky stanovené Českým báňským úřadem ustanovením § 5 vyhlášky ČBÚ č. 447/2001 Sb.³⁷

³⁶ Česko. Rozhodnutí č. 4505/05 Českého báňského úřadu v Praze ze dne 29. prosince 2005. Online. In: Email z ČBÚ, 5. 2. 2024, od Mgr. Votápkové, Michaely, zaslaný na základě zákona č. 106/1999 Sb. Zákona o svobodném přístupu k informacím.

Dostupné z: <https://email.seznam.cz/?i> [citováno 2024-02-13].

³⁷ Česko. Vyhláška č. 447/2001 Sb. Českého báňského úřadu o báňské záchranné službě ze dne 3. prosince 2001. Online. In: Zákony pro lidi. Verze 4.

Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-447> [citováno 2024-02-13].

Báňskou záchrannou službu tvoří:

1. báňský záchranný sbor hlavní báňské záchranné stanice
2. báňské záchranné sbory závodních báňských záchranných stanic
3. báňský záchranný sbor státní báňské správy

5.3.2.1 Báňské záchranné sbory hlavní báňské záchranné stanice

Báňské záchranné sbory HBZS byly zřízeny pro územní celky stanovené Českým báňským úřadem ustanovením § 5 vyhlášky ČBÚ č. 447/2001 Sb.³⁸ Tento sbor je složen z ředitele a jeho zástupce, hlavního mechanika a jeho zástupce, technika, mechanika, četaře a specialistů, z lékařů a zdravotnických záchranářů s kvalifikací báňského záchranáře.³⁹

5.3.2.2 Báňské záchranné sbory závodní báňské záchranné stanice

Členové BZS závodních báňských záchranných stanic jsou ve stejném složení jako členové báňského záchranného sboru hlavní báňské záchranné stanice. Tento záchranný sbor na uhelném dole má vyhláškou stanovený počet fárajících zaměstnanců a záchranářů stanovenými podmínkami a přesnou evidencí těchto osob.⁴⁰

5.3.2.3 Báňský záchranný sbor státní báňské správy

BZS státní báňské správy je složen z vedoucího sboru, jeho zástupce a báňských inspektorů s kvalifikací báňského záchranáře. Vedoucího sboru jmenuje a odvolává předseda Českého báňského úřadu. Tento vedoucí určuje počet členů

³⁸ Česko. Vyhláška č. 447/2001 Sb. Českého báňského úřadu o báňské záchranné službě ze dne 3. prosince 2001. Online. In: *Zákony pro lidi*. Verze 4.

Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-447> [citováno 2024-02-13].

³⁹ Česko. Vyhláška č. 447/2001 Sb. Českého báňského úřadu o báňské záchranné službě ze dne 3. prosince 2001. Online. In: *Zákony pro lidi*. Verze 4.

Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-447> [citováno 2024-02-13].

⁴⁰ Česko. Vyhláška č. 447/2001 Sb. Českého báňského úřadu o báňské záchranné službě ze dne 3. prosince 2001. Online. In: *Zákony pro lidi*. Verze 4.

Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-447> [citováno 2024-02-13].

tohoto sboru, svého zástupce a stanoví způsob výběru a podmínek členů tohoto sboru.⁴¹

Celkově slouží v České republice 700 důlních záchranářů, ve 12 závodních báňských záchranných stanicích, z toho přibližně 498 na Ostravsku.

Vývoj systému báňské záchranné činnosti je výsledkem historických zkušeností z minulých havárií krizových důlních nehod, které přes svůj tragický dopad, zajistily dnešní stav báňské záchranné činnosti. Z tohoto důvodu tato práce připomíná některé důlní nehody.

6. Důlní nehody

Nehody na dolech se dělí na povrchové, např. havárie na těžním zařízení, samovznícení vytěženého uhlí a důlní nehody např. důlní otřesy nebo důlní výbuchy.

Důlní nehody vznikají zejména z těchto příčin:

- důlní požáry z vnějších příčin – exogenní
- důlní požáry z vnitřních příčin – endogenní
- výbuchy plynů a uhelného prachu
- výrony, průtrže hornin a plynů, náhlá zaplynování
- průvaly vod, bahnin a hmot
- neřízené závaly a důlní otřesy
- poruchy na hlavních těžních a dopravních zařízeních

Ke shora uvedeným základním skupinám patří i nehody specifického charakteru související s hornickou činností způsobené selháním lidského faktoru, nedbalostí, porušením pracovních postupů, alkoholem atd.⁴²

⁴¹ Česko. Vyhláška č. 447/2001 Sb. Českého báňského úřadu o báňské záchranné službě ze dne 3. prosince 2001. Online. In: *Zákony pro lidi*. Verze 4. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-447> [citováno 2024-02-13].

⁴² Faster, Petr; Makarius, Roman; Pošta, Václav a kolektiv. *Báňské záchranářství I. Kompendium pro báňské záchranáře*. Ostrava: Montanex, 2000, s. 74. ISBN 80-7225-043-4.

6.1 Důlní požáry z vnějších příčin – exogenní

Ke vzniku exogenního požáru dojde v případě, že budou spojeny základní faktory, to je, že materiál musí být hořlavý, zahřátý na tzv. bod zápalu, při které začíná hořet a musí být v určitém prostředí neboli ovzduší, kde je dostatek kyslíku.

Podle stupně hořlavosti se rozlišují materiály písmeny A, B, C, D a E.

Tyto skupiny materiálů jsou rozděleny podle druhu hořlavých látek:

- skupina A tuhé hořlavé látky,
- skupina B kapalně hořlavé látky,
- skupina C plynně hořlavé látky,
- skupina D lehké hořlavé kovy
- skupina E hořlavé látky skupin A–D ve spojení s elektrickým proudem.⁴³

Příkladem důlního požáru z vnějších příčin je požár na Dole Petr Cingr (dnes Důl Michal, muzeum), který vznikl dne 24.5.1964 na základě neodborného svařování, při kterém došlo ke vznícení maziva a uhelného prachu odstříkujícím rozžhaveným kovem. Požár se rozšířil přes jámovou budovu do těžní věže, kde zasáhl těžní lana, která přepálil. Součástí těžní věže je soustava několika výtahů zvaných klece. Spodní klece se zachytily na 18. patře a na ně se zřítila přetržená lana. Touto havárií byl znemožněn přístup horníků nejen do dole, ale i z dolu. Zplodiny požáru byly vtaženy větry do dolu a ohrozily 47 horníků, kteří prováděli údržbové práce.⁴⁴

Jedním z největších důlních požárů na světě, který vznikl z vnějších příčin, byl požár ve francouzském dole Bois-du-Cazier v Marcinelle dne 8. 8. 1956 v tažné jámě, jehož následkem zahynulo 262 horníků. Požár vznikl při naražení vozu do klece, čímž došlo k poruše systému a vyražený vůz, vyčnívající přes klec,

⁴³ Faste, Petr; Makarius, Roman; Pošta, Václav a kolektiv. *Báňské záchranné služby I. Kompendium pro báňské záchranné služby*. Ostrava: Montanex, 2000, s. 74. ISBN 80-7225-043-4.

⁴⁴ Faste, Petr; Makarius, Roman; Pošta, Václav a kolektiv. *Báňské záchranné služby I. Kompendium pro báňské záchranné služby*. Ostrava: Montanex, 2000, s. 77-79. ISBN 80-7225-043-4.

poškodil potrubí se stlačeným vzduchem a pracovní hořlavinou hydraulického zařízení, prorazil elektrický kabel a vzniklý elektrický oblouk zapříčinil požár.⁴⁵

6.2 Důlní požáry z vnitřních příčin – endogenní

Endogenní požár vzniká v důsledku samovznícení uhelné hmoty, případně i jiných hořlavin. Existuje několik teorií samovznícení. Jde o pyritovou teorii, která vychází ze skutečnosti, že v uhlí je obsažen pyrit (FeS_2), který v reakci s vodou urychluje oxidaci, jež zahřeje uhelnou hmotu až k bodu vznícení. Další teorie je tzv. bakteriální, která uvádí, že ke vznícení dojde vývinem tepla způsobeným bakteriemi. Fenolová teorie vysvětluje, že ke samovznícení dochází díky přítomnosti organických sloučenin, zejména fenolů. Absorpční nebo též oxidační teorie je založena na schopnosti uhlí pohlcovat kyslík.⁴⁶

Příkladem požáru vzniklého samovznícením uhlí je požár na Dole Lazy v Orlové, z prosince roku 1995. K požáru došlo na základě samovznícení, v místě k tomu náchylnému. Požár byl zlikvidován tzv. dusíkovým šokem do uzavřeného požářiště.⁴⁷

6.3 Výbuchy plynů a uhelného prachu

Výbuch plynu případně výbuch uhelného prachu musí být iniciován nějakým zdrojem zapálení. Jde například o otevřený plamen či elektrickou jiskru. Zdroj zapálení musí být v prostoru, kde je vytvořen či nahromaděn výbušný materiál. V dolech je nejčastější výbuch metanu, případně výbuch plynů obsažených v požárních zplodinách. Plynová kapsa může vzniknout z důvodu nedostatečného odvětrávání nebo z náhlého průniku plynu přímo ve sloji. Výbuch uhelného prachu je většinou sekundárním jevem po výbuchu metanu, který prach rozvíří a výbuch

⁴⁵ Faster, Petr; Makarius, Roman; Pošta, Václav a kolektiv. *Báňské záchrannářství I. Kompendium pro báňské záchrannáře*. Ostrava: Montanex, 2000, s. 79–80. ISBN 80–7225–043–4.

⁴⁶ Faster, Petr; Makarius, Roman; Pošta, Václav a kolektiv. *Báňské záchrannářství I. Kompendium pro báňské záchrannáře*. Ostrava: Montanex, 2000, s. 83. ISBN 80–7225–043–4.

⁴⁷ Faster, Petr; Makarius, Roman; Pošta, Václav a kolektiv. *Báňské záchrannářství I. Kompendium pro báňské záchrannáře*. Ostrava: Montanex, 2000, s. 97. ISBN 80–7225–043–4.

iniciuje. Průběh výbuchu není dosud jednotně vysvětlen. Znamé jsou troje účinky výbuchu, a to mechanické účinky, tepelné účinky a fyziologické účinky. Mechanické a tepelné účinky závisí na síle výbuchu a na množství vybuchujícího materiálu, případně na okolních podmínkách. Fyziologické účinky jsou změny ve složení ovzduší vlivem zplodin z výbuchů.

Jednou z důlních nehod způsobených výbuchem byla nehoda v závodu Barbora Dolu 1. máj v Karviné. Ve čtvrtek 18. 10. 1990 byl v 16.20 hod nahlášen silný výbuch a havárie z několika míst dolu. Infraanalyzátory signalizovaly zvýšení obsahu oxidu uhelnatého ve větrných proudech. Exploze vznikla v jedné ze slojí, která byla zhruba 625 až 700 metrů pod povrchem. 245 horníků, nacházejících se v podzemí, bylo odvoláno merkaptanovou signalizací (pachem zkažených vajec). Byly povolány jednotky HBZS. Vzhledem k rozsahu nehody vyjeli záchranáři HBZS v plné síle. V průběhu jízdy povolal velitel zásahu i posily závodních báňských záchranářů z dolů Paskov, Staříč, Šverma a Heřmanice. Byl aktivován trauma plán. 32 horníků z dolu nevyjelo. První a druhý záchranářský sled sfáral k místu otřesu v 16.38 hod. Okamžitý průzkum v dole potvrdil následky vzdušné rázové vlny. Obrovská tlaková vlna poškodila protivýbuchové uzávěry. Šlo o výbuch, který je nejhorší z možných nehod v dole. Teplota dosahovala 40 °C, koncentrace CO byla až 0,5 %, s viditelností 3 až 5 m. Koncentrace CO v normálním prostředí bývá zpravidla nižší než 0,001% (neboli 10 ppm-parts per million).⁴⁸ Po 100 m byli nalezeni tři těžce zranění horníci. Jeden z nich následně zemřel na těžké popáleniny v nemocnici. V prvních 14 hodinách zásahu pracovalo na nehodě 25 záchranářských čet, které našly, vyprostily a vyvezly celkem 20 obětí nehody. Ke konci prvního dne bylo stále 9 horníků nezvěstných. Po ukončení základních průzkumů a vyprošťovacích pracích došlo k uzavření určených oblastí a chodeb. Byly opraveny regulační větrní objekty a zřízeno sací separátní (samostatné) větrání. Šance na přežití 9 horníků, kteří pracovali na čelbě a byli za neprůchodným valem, byla nulová. Přestože to záchranáři věděli, dál denně sjížděli pod zem a prohledávali neprostupné závaly. K vyproštění

⁴⁸ *Otrava oxidem uhelnatým*. Online. In: Wikipedie. Stránka byla naposledy editována 21. 10. 2022 v 6:19. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Otrava_oxidem_uhelnat%C3%BDm [citováno 2024–02–13].

pohřešovaných bylo nakonec zapotřebí vyrazit novou, čtyři sta metrů dlouhou, chodbu.

Poslední oběť byla z dolu vynesena po půl roce, 25. dubna 1991. Teprve tehdy bylo možné definitivně uzavřít seznam 30 mrtvých horníků, z nichž nejstaršímu bylo 49 a nejmladšímu 19 let. Kromě horníků zahynuli také tři důlní záchranáři.⁴⁹ Příčinou havárie byl výbuch směsi ve stařinných prostorách iniciovaný buď ohniskem skrytého záparu nebo mechanickou jiskrou.

Šlo o vysoce třaskavou směs metanu a vzduchu, když k výbuchu dochází v případě, že $\text{CH}_4 = 4,4\% - 15\%$ a $\text{O}_2 = 15\%$.

Metan CH_4 je v prostředí přirozeně se vyskytujícím plynem. Za normálních podmínek jde o bezbarvý, vysoce hořlavý a výbušný pln. Teplota varu metanu je $-161\text{ }^\circ\text{C}$. Ve vodě je metan v podstatě nerozpustný, dobře se rozpouští v některých organických rozpouštědlech (alkoholy aj.). Bod samozážehu je sice velmi vysoký ($595\text{ }^\circ\text{C}$, teplota vznícení při koncentraci $8,5\%$ je $537\text{ }^\circ\text{C}$), ale stačí např. elektrická jiskra nebo otevřený plamen a směs metanu se vzduchem může být přivedena k výbuchu (minimální iniciační energie je $0,28\text{ mJ}$). Přitom meze výbušnosti jsou vysoké, od $4,4$ do 15 objemových procent. Metan významně přispívá k ohřívání planety a prohlubuje klimatickou krizi.⁵⁰

Obě možnosti vzniku výbuchu byly zřejmě zapříčiněny geomechanickým jevem (důlním otřesem), ke kterému v této lokalitě došlo těsně před výbuchem. Protivýbuchové uzávěry a zneškodněný uhelný prach zabránily vzniku výbuchu v jiných částech dolu.

K další tragédií způsobené výbuchem metanu došlo dne 26. 4. 1942 na Dole Honkeiko v severovýchodní Číně, ve státě Mandžusko. Zahynulo zde 1550 horníků a 224 bylo těžce zraněno. Jde o největší důlní katastrofu světového hornictví. Příčinou výbuchu byla skutečnost, že po dobu oprav byly hlavní i podpurné ventilátory zastaveny a po zahájení dodávky elektřiny došlo k výbuchu.

⁴⁹ Profesor Makarius, Roman; Fastej, Petr. *Memento důlních nehod v českém hornictví*. Praha/Ostrava: Montanex, 2008, s.415–422. ISBN 978–80–7225–271–8.

⁵⁰ *Methan*. Online. In: Wikipedie. Stránka byla naposledy editována 18.12.2023 v 11:31. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Methan> [citováno 2024–02–13].

6.4 Výrony, průtrže hornin a plynů, náhlá zaplynování

K výronům plynů nebo také erupcím dochází nahromaděním plynu v dole nebo v podzemních zásobnících při jejich poruše.

Průtrže jsou náhlá uvolnění velkého množství plynu do důlního prostoru, který je provázen vyražením většího objemu rozdrčeného uhlí nebo horniny. Touto průtrží se prakticky zaplaví velký důlní prostor a může dojít i k výronu tohoto plynu na povrch, kde způsobí další havárii.

Příčinou náhlého zaplynování je přirozený únik plynu do otevřeného prostoru tzv. narušením plynové kapsy. Druhou možností je, že postupně uvolňující se plyn zaplavuje důlní pracoviště při narušeném větrání.⁵¹

Historicky první záznam o průtrži plynu a uhelné drtě se datuje do roku 1834, kdy k nehodě došlo v Revíru Loire na Dole Isaac.

Příkladem průtrže na území Ostravy je nehoda ze dne 22. 10. 1969 na Dole Jan Šverma v místě pod tektonickou poruchou. V době vytěžování uhlí, po předchozích rozrušovacích a trhacích pracích, došlo k výronu důlních plynů. Nehoda si vyžádala dva lidské životy. Další dva horníci se zachránili díky použití izolačních sebezáchranných přístrojů ŠS-7.⁵²

6.5 Průvaly vod, bahnin a hmot

Důlní sloje jsou často vedeny kolem míst, která jsou v blízkosti prostor zaplněných vodou nebo jinými tekoucími hmotami (např. zavodněnými písky a slíny). Šachetní prostory mohou být zavodněny i uměle, lidskou činností, kdy voda pomáhá k odplynování stařin.

K průvalům vod dochází z těchto zdrojů:

- z přítoků povrchových vod např. z vodních toků, vody z přívalových srážek, rybníků a nádrží

⁵¹ Faster, Petr; Makarius, Roman; Pošta, Václav a kolektiv. *Báňské záchrannářství I. Kompendium pro báňské záchrannáře*. Ostrava: Montanex, 2000, s. 112. ISBN 80-7225-043-4.

⁵² Faster, Petr; Makarius, Roman; Pošta, Václav a kolektiv. *Báňské záchrannářství I. Kompendium pro báňské záchrannáře*. Ostrava: Montanex, 2000, s. 115. ISBN 80-7225-043-4.

- z primárních důlních vod jako jsou juvenilní vody, zvodnělé horniny uzavřené v hlubinách při horotvorném procesu
- ze sekundárních důlních vod, tedy vod nahromaděných v opuštěných důlních dílech nebo přiváděných v technologickém procesu, ale i při likvidaci důlních nehod (hašení požárů).

Průvaly vod mají většinou katastrofální následky oproti jiným případům důlních nehod. Před touto nehodou prakticky není úniku. Kromě skutečnosti, že se jedná o kapalnou průval je dalším katastrofickým následkem tlak těchto kapalin.⁵³

Příkladem průvalu vod je průval bahnin zvodněného základkového materiálu ze zásepové větrní jámy Dolu Zápotocký v Orlové Lazy ze dne 11. 11. 1964. Zaplavena byla důlní díla až do vzdálenosti 400 m. Čtyři postižení horníci, kterým se nepodařilo uniknout pro silný přítok, byli zachráněni záchranáři HBZS až během následujících 12 dnů.⁵⁴

Dalším příkladem průvalu vod je průval vod ze stařin s následným výronem sirovodíku z vody na Dole Eduard Urx v Petřkovicích dne 7. 1. 1963 ve sloji Nový. Voda vytlačila velké množství sirovodíku, který otrávil 9 horníků. Pouze jeden z horníků se zachránil, a to proto, že si stačil nasadit filtrační sebezáchraný přístroj, o kterém se do této doby nevědělo, že je účinný i proti sirovodíku, popř. i dalším noxům. Následky havárie vedly k výstavbě hyperbarické komory v ostravské nemocnici na Fifejdách, umožňující léčebnou baroterapii a oxygenoterapii.⁵⁵

6.6 Neřízené závaly a důlní otřesy

Neřízené závaly nejsou způsobeny jednáním člověka, ale jde o projevy horských tlaků, které deformují důlní díla. Rozsáhlé, neřízené závaly mohou způsobit až silnou vzdušnou rázovou vlnu. Následkem těchto neřízených závalů je náhlé nahromadění materiálu, uhlí či hornin v důlních dílech, které zapříčiní špatné

⁵³ Faster, Petr; Makarius, Roman; Pošta, Václav a kolektiv. *Báňské záchranné služby I. Kompendium pro báňské záchranáře*. Ostrava: Montanex, 2000, s. 116. ISBN 80-7225-043-4.

⁵⁴ Faster, Petr; Makarius, Roman; Pošta, Václav a kolektiv. *Báňské záchranné služby I. Kompendium pro báňské záchranáře*. Ostrava: Montanex, 2000, s. 118-119. ISBN 80-7225-043-4.

⁵⁵ Profesor Makarius, Roman; Faster, Petr. *Memento důlních nehod v českém hornictví*. Praha/Ostrava: Montanex, 2008, s.415-422. ISBN 978-80-7225-271-8.

odvětrávání chodeb, tedy snížení účinnosti větrání a může vést k zaplňování důlních děl. Rovněž může dojít k samovznícení uhlí a tím k odkrytí ohniska požáru zvětšením množství přístupového kyslíku. Může také dojít k porušení důlních rozvodů stlačeného vzduchu, vody nebo elektrické energie.

Důlní otřesy mohou vzniknout jen za určitých podmínek. Jednak napětím v horninovém masivu, které přesáhne soudržnost hornin a jednak nahromaděním velkého množství energie obsažené v horninách. Tím dojde ke změně energie na pohybovou, jež může mít ničivé následky. Aby došlo k důlnímu otřesu musí být splněny přírodní a provozně technické podmínky.⁵⁶

Příkladem důlního otřesu je důlní otřes na Dole ČSA v Karviné, ke kterému došlo 20. 10. 1995. Otřesem byl zasažen a zdevastován úsek dlouhý 40 m. Báňská záchranná služba zasahovala po výzvě v 11.05 hod hlavními výjezdovými oddíly a oběma výjezdními skupinami lékařské pomoci. K zásahu se dostavila i pohotovostní jednotka ZBZS Dolu Paskov a zdravotníci. Během zásahu bylo ošetřeno 26 postižených, 9 horníků bylo převezeno do nemocnic a jeden byl transportován vrtulníkem do Fakultní nemocnice v Ostravě. Rychlá akce byla ukončena v 15,15 hod bez ztráty lidských životů.⁵⁷

6.7 Havárie na hlavních těžních a dopravních zařízeních

Tento typ havárií nebývá častý. Vzniká v důsledku poškození zařízení z důvodu technické závady nebo selhání člověka. Destrukce těchto zařízení způsobí jiné havárie jako např. výbuchy či exogenní požáry.⁵⁸

Příkladem havárie na těžních zařízeních je pád klece PGII v Horní Suché, ke které došlo dne 12. 9. 1974 na Dole President Gottwald v době, kdy 34 horníků sjíždělo do dolu. Jáma PGII sloužila pro těžbu hlušiny, dopravu materiálu a jízdu lidí. Pád klece zapříčinila koroze lana. Volný pád klece byl jen částečně brzděn brzdými záchyty. Z 34 horníků, 8 lidí nepřežilo, 22 bylo zraněno těžce, 3 lehce a 1 vyvázl

⁵⁶ Faster, Petr; Makarius, Roman; Pošta, Václav a kolektiv. *Báňské záchrannářství I. Kompendium pro báňské záchrannáře*. Ostrava: Montanex, 2000, s. 120. ISBN 80-7225-043-4.

⁵⁷ Faster, Petr; Makarius, Roman; Pošta, Václav a kolektiv. *Báňské záchrannářství I. Kompendium pro báňské záchrannáře*. Ostrava: Montanex, 2000, s. 120-127. ISBN 80-7225-043-4.

⁵⁸ Faster, Petr; Makarius, Roman; Pošta, Václav a kolektiv. *Báňské záchrannářství I. Kompendium pro báňské záchrannáře*. Ostrava: Montanex, 2000, s. 128. ISBN 80-7225-043-4.

bez zranění. Na záchraně horníků pracovalo 33 báňských záchranářů v několika četách včetně čtyř lezecké.⁵⁹

6.8 Havárie způsobené hornickou činností a nehody specifického charakteru související s hornickou činností

Jedním z příkladů, kdy došlo k důlní nehodě zapříčiněné nedbalostí lidskou chybou a kde záchranáři HBZS nasazovali své životy, bylo mediálně známé důlní neštěstí na dole Dukla. Stará šachta, nacházející se v Havířově, byla známá svým bohatstvím na černé uhlí. K neštěstí došlo dne 7. 7. 1961 a jeho příčinou byl nedokonalý havarijní plán a lidské pochybení. V osudový den se těžilo uhlí v 6 slojích (důlních pracovištích). V 11. sloji, ve které probíhala intenzivní příprava na spuštění nové ražby, zámečnický kontrolující pásové soupravy nechal víčko poloautomatického ovládacího zařízení neuzavřené. Ke konci ranní směny se, ať už omylem či úmyslně, manipulovalo či narazilo do víčka od ovládacího zařízení, což zapříčinilo rozjezd pásové soupravy. Horníci si všimli této rozjeté soupravy, ale vzhledem ke skutečnosti, že se po ranních směnách soupravy zkoušely a opravovaly, nevěnovali jí příliš pozornosti. Následným třením pohonných válců o stojící pás došlo ke vzplanutí dřevěné výztuže šachty. Na místo přijely příslušné složky spolu s HBZS Ostrava, které byly pověřeny lokalizováním a uhašením požáru.⁶⁰ Během prvních čtyřadvaceti hodin se na místo dostavilo 700 záchranářů. Na povrchu pomáhalo přes 400 důlních zaměstnanců, hasičů a vojáků civilní obrany s materiální přípravou. 108 horníků přišlo o život. Vláda uvolnila mimořádnou finanční podporu ve výši 1 090 000 Kč a katastrofa na tomto dole ovlivnila systém protipožární prevence v našich dolech a zkvalitnila metodické postupy.⁶¹

⁵⁹ Faster, Petr; Makarius, Roman; Pošta, Václav a kolektiv. *Báňské záchranářství I. Kompendium pro báňské záchranáře*. Ostrava: Montanex, 2000, s. 129. ISBN 80–7225–043–4.

⁶⁰ Bc. Kroupová, Michaela a kolektiv. *Dukla 1961*. Havířov: Městská knihovna Havířov, expozice Historie psaná uhlím, 2021, 1200 výtisků.

⁶¹ Tošenovský, Svatomír. *Neštěstí na Dole Dukla a pohled na hornictví ve druhé polovině 20. století*. Online. In: Ostrava, Záchranář, Hlavní báňská záchraná stanice v Ostravě, roč. 9, 4. Dostupné z: <https://zachranar.cz/2021/11/nestesti-na-dole-dukla-a-pohled-na-hornictvi-ve-druhe-polovine-20-stoleti/> [citováno 2024–02–13].

7. Metodické postupy ke zvládnutí krizových situací v báňské činnosti

Metodika zajišťuje jednotný postup zpracování krizových plánů. Metodické postupy a plány jsou návody, jak zlepšovat činnosti v organizaci. Tyto se stále upravují a zdokonalují, aby činnosti byly co nejefektivnější.

K základním plánům a postupům, kterými se báňské záchranné stanice řídí jsou:

- Havarijní plán
- Služební řád, jehož součástí jsou: Pohotovostní řád
Poplachový řád
Zásahový řád
Výcvikový řád

7.1 Havarijní plán

Stejně jako ostatní složky IZS musí být i pro činnost báňské záchranné služby vypracován havarijní plán, ve kterém je určeno, jakým způsobem zdolávat havárie a jaký postup zvolit.

Havarijní plán je vypracován pro celou oblast dolu v obvodu působnosti dané záchranné stanice, a to bez ohledu na to, zdali jsou záchranáři zaměstnání jako členové hlavní báňské záchranné stanice anebo závodní báňské záchranné stanice. Jednou z částí havarijního plánu je popis i způsob, jakým se havárie zdolávají. Důraz je kladen zejména na záchranu života a zdraví horníků, dalších pracovníků dolu a na ochranu majetku. Určuje způsob zásahu, a to tak, aby tento zásah byl co nejrychlejší a nejúčinnější. Havarijní plán je proto vypracován logicky a promyšleně. Pouze jediná osoba odpovídá za správnost havarijního plánu a tím je závodní dolu. Závodní dolu musí mít perfektní znalosti podmínek na celém dole a znalosti o případných nebezpečích, která mohou vzniknout, což se týká nejen vlastního dolu, ale i propojených dolů nebo jiných objektů na povrchu.⁶²

Součástí havarijního plánu je tzv. pohotovostní část, operativní část a mapová část.

⁶² Faster, Petr; Makarius, Roman; Pošta, Václav a kolektiv. *Báňské záchranářství II. Kompendium pro vedoucí likvidace havárie*. Ostrava: Montanex, 2004, s. 70–72. ISBN 80–7225–132–5.

Pohotovostní část popisuje dva odlišné seznamy zaměstnanců a orgánů, a to seznam osob, které je nutno k havárii povolát a seznam osob, které budou pouze vyrozuměny.

V operativní části jsou uvedeny možné, předvídatelné druhy havárií, kde se vychází ze znalosti jednotlivých pracovišť v komplexu s celým pracovištěm, ze zkušeností z minulých havárií a ze znalostí druhů takových havárií, což jsou důlní požáry, výbuchy, průvaly vod, průniky plynů nebo důlní otřesy.

Mapová část podrobně popisuje mapu povrchu, důlní část mapu větrání dolu a umístění větrných dveří.

Pro kvalitní činnost báňského záchranného sboru je nutné, aby jednotliví členové byli připraveni na provádění zásahů jak po stránce fyzické, tak také po stránce psychické i teoretické. Proto se musí účastnit všech předepsaných školení a praktických výcviků podle jednotlivých specializací každého záchranáře. Konkrétní příprava členů báňského záchranného sboru je zakotvena ve Výcvikovém řádu.

7.2 Služební řád

Služební řád obsahuje obvod působnosti báňské záchranné služby, službu odborné první pomoci, předpokládanou výpomoc jiným báňským záchranným stanicím, bližší vymezení úkolů a vymezení pojmů. Dále popisuje organizační uspořádání hlavní báňské záchranné stanice, personální zajištění, činnosti jednotlivých útvarů, základní práva a povinnosti vedoucích zaměstnanců útvarů, kvalifikační požadavky a způsobilosti k zvláštním činnostem. Další částí služebního řádu je popis vybavení HBZS, co se týče prostorů, dopravních prostředků, záchranné techniky, výstroje a výzbroje a techniky pro zásahy lezců a potápěčů. Kromě samotného obsahu služebního řádu je v tomto řádu subsumován pohotovostní řád, poplachový řád, zásahový řád a výcvikový řád.

V samotném služebním řádu je uvedeno organizační schéma HBZS, které se skládá z ředitele, hlavního inženýra, vedoucího ekonomicko-personálního útvaru, hlavního mechanika a vedoucího útvaru výchovy, výcviku a taktiky. Dále je popisována činnost jednotlivých útvarů HBZS, a to pohotovostního báňského záchranného sboru, útvaru hlavního mechanika, útvaru výchovy, výcviku a taktiky,

útvary ekonomicko-personálního a zvláštních oddílů specialistů HBZS. Zvláštní popis je věnován HBZS Ostrava jako nestátnímu zdravotnickému zařízení.⁶³

Zvláštní oddíly jsou oddíly specialistů pro:

- poskytování služby odborné první pomoci
- zásahy s generátory hasební pěny a prostředky těžké mechaniky
- obsluhu důlní plynové laboratoře
- zásahy s použitím dokumentační techniky
- zásahy s použitím lezecké techniky
- zásahy s použitím potápěčské techniky

7.2.1 Pohotovostní řád

Pohotovostní služba HBZS zajišťuje pohotovou připravenost pracovních sil. Je organizována jako nepřetržitá služba. Písemný příkaz ředitele HBZS spolu s dodatky schválenými hlavním inženýrem určuje jmenovitě, kdo z kmenových zaměstnanců spolu se záchranáři závodních báňských záchranných stanic bude mít týdenní pohotovostní službu, která začíná v pátek v 7.00 hod a končí po týdnu opět v pátek v 7.00 hod.

Minimální složení stále pohotovostí služby je nejméně 26 členů báňského záchranného sboru v tomto složení:

- 1 velitel pohotovosti
- 1 technik záchranář HBZS, který je současně velitelem sboru při zásahu
- 1 zástupce velitele pohotovosti, technik záchranář HBZS, který je současně řidičem pohotovostního vozidla
- 1 pomocník velitele pohotovosti, technik záchranář ZBZS
- 3 pětičlenné záchranářské čety, 1 z HBZS a 2 ze ZBZS
- 1 tříčlenná záchranářská četa HBZS pro zásah služby odborné první pomoci vč. lékaře nebo zdravotnického záchranáře
- 1 mechanik dýchací techniky – řidič pohotovostních vozidel z HBZS

⁶³ *Služební řád HBZS Ostrava 2019*. Ostrava: OKD, HBZS, účelová publikace pro báňské záchranáře a vedoucí techniky, 2019, s. 11–22.

- 2 mechanici – řidiči pohotovostních vozidel
- 2 mechanici dýchací techniky ze ZBZS

Záchranáři v pohotovostní službě se musí řídit pokyny velitele pohotovosti.

K zajištění trvalé akceschopnosti musí být pro HBZS v domácí pohotovosti, na pracoviště nebo jiném časově dostupném místě, nejméně 8 báňských záchranářů:

- 1 technik záchranář
- 1 lékař záchranář nebo zdravotnický záchranář
- 1 mechanik – řidič pohotovostních vozidel
- 5 záchranářů, z toho jeden s kvalifikací četaře.⁶⁴

7.2.2 Poplachový řád

V poplachovém řádu je jasně určený metodický postup poplachu. Poplach je vyhlášen ze stanoviště dispečera, a to dvěma signály. Pro důlní výjezd táhlým tónem sirény, pro výjezd služby odborné první pomoci přerušovaným tónem sirény. Bližší informace dostává velitel pohotovosti mobilním telefonem. Vyhlášením poplachu vzniká poplachový stav, který po zajištění výjezdu odvolává ředitel nebo velitel pohotovosti prostřednictvím dispečera.

K okamžitému výjezdu jsou trvale připraveny 4 základní varianty výjezdů:

- lékařský výjezd LV 1
- důlní výjezd
- lékařský výjezd LV2, když není dostupný LV1
- jiné kombinace i jednotlivá vozidla podle druhu havárie a požadované pomoci.⁶⁵

⁶⁴ *Služební řád HBZS Ostrava 2019*. Ostrava: OKD, HBZS, účelová publikace pro báňské záchranáře a vedoucí techniky, 2019, s. 35–38.

⁶⁵ *Služební řád HBZS Ostrava 2019*. Ostrava: OKD, HBZS, účelová publikace pro báňské záchranáře a vedoucí techniky, 2019, s. 39–43.

7.2.3 Zásahový řád

Jedním z dalších metodických postupů, který je součástí práce báňského záchranáře je zásahový řád. V tomto řádu je uvedeno, že velitel báňského záchranného sboru je přímo podřízen vedoucímu likvidace havárie. Příkaz vedoucího likvidace nemusí být dodržen jen v případech nebezpečí z prodlení nebo vážného ohrožení zdraví a života. Velitel báňského záchranného sboru má vždy určené jedno stanoviště, které se nachází na povrchu. Stanoviště určuje vedoucí likvidace havárie. V případě nutnosti opuštění stanoviště, žádá o souhlas velitele likvidace havárie a je povinen určit svého zástupce. Dále velitel báňského záchranného sboru určuje, jaké má být vybavení jednotlivých subjektů, materiální vybavení čet, rozhoduje o organizaci čet a základní taktice.

Pomocníci velitele báňského záchranného sboru jsou jmenováni velitelem báňského záchranného sboru. Pomocníky jsou směnný velitel akce, velitel operačního deníku, velitel hlavních technických služeb a velitel týlních technických služeb.

Dalšími subjekty jsou velitel základny, četař, zástupce četaře a záchranáři. Záchranáři se pak rozdělují na záchranáře průvodce, záchranáře specialisty pro zvláštní činnost, lékaře záchranáře, mechanika báňské záchranné služby, hlídku při záchranářském zásahu zvanou také spojka a členu báňského záchranného sboru státní báňské správy.

Tento zásahový řád kromě shora uvedených subjektů a povinností zakotvuje základní organizaci čety, vybavení a taktiku čety. Určuje také druhy čet jako např. četou lezců, četou potápěčů apod. Popisuje taktiky vedení zásahů jak v podzemí, tak i na povrchu, jakož i stravování a pitný režim záchranářů při zásahu.⁶⁶

7.2.4 Výcvikový řád

Výcvikový řád stanoví povinnost záchranářů absolvovat všechna povinná školení stanovená obecnými předpisy a také všechna školení a praktický výcvik plynoucí z jejich specializací. V případě, že tato povinnost není splněna je záchranář dočasně vyřazen z báňského záchranného sboru.

⁶⁶ *Služební řád HBZS Ostrava 2019*. Ostrava: OKD, HBZS, účelová publikace pro báňské záchranáře a vedoucí techniky, 2019, s. 45–71.

Povinná školení probíhají v tříměsíčních intervalech. Ve flashover kontejneru, který simuluje reálné podmínky požáru, a kde teplota dosahuje 600 až 1000 °C zkouší záchranáři svoji odolnost. Trénují zde i způsoby likvidace ohně. Další cvičení probíhají ve cvičebním polygonu, všeobecně známém pod pojmem dýmnice, který simuluje důlní prostředí o rozloze 2000 m³. V dýmnici je ve čtyřech patrech rozmístěno celkem pět okruhů o celkové délce cca 380 m. Jeden z okruhů nese název „stoják“, kde se na dole v takto uložené uhelné sloji dobývá. Další z okruhů je přizpůsoben simulaci ztížených mikroklimatických podmínek. V dýmnici lze simulovat teplotu až 40 °C při 100% vlhkosti, ale také snížit viditelnost použitím nezávadné mlhy. V jedné z místností jsou cvičební kladiva a nekonečný žebřík. Vzhledem k uspořádání dýmnice vzniká možnost sledovat báňské záchranáře, ale i hasiče, kteří rovněž využívají toto zařízení, během celého praktického cvičení, popřípadě s nimi i komunikovat. V dýmnici se také zkouší nová i již používaná technika a dýchací přístroje.

Potápěči mají každoročně povinné zimní a letní ponory a lezci trénují slaňování jedinců, kteří chtějí ukončit svůj život skokem z těžní věže.⁶⁷

V rámci výcviku, se v loňském roce uskutečnilo mezinárodního školení Tactical Emergency Casualty Care (TECC), zabývající se neodkladnou přednemocniční zdravotní péčí v extrémních podmínkách, kdy jsou záchranáři vystaveni ohrožení života. Na tomto školení získali záchranáři hlavní báňské záchranné stanice Ostrava akreditaci od National Association of Emergency Medical Technicians – Národní asociace pohotovostních lékařských techniků.⁶⁸

Další školení se týkalo mechaniků potápěčů, když školitelem byla organizace ASTD. Mechanici získali certifikát k obsluze hyperbarické komory HAUX Profimedicom 5,5.⁶⁹

⁶⁷ *Služební řád HBZS Ostrava 2019*. Ostrava: OKD, HBZS, účelová publikace pro báňské záchranáře a vedoucí techniky, 2019, s. 73–74.

⁶⁸ Šulej, Jan. *Taktické námětové cvičení profesionálních báňských záchranářů – zdravotníků*. Online. In: Ostrava, Diamo, Archiv aktualit, 10. 2. 2024. Dostupné z: <https://hbzs-ov.cz/storage/app/media/aktuality/Ostrava%20t%C3%BDm.pdf> [citováno 2024–02–13].

⁶⁹ Šulej, Jan. *Certifikační školení mechaniků – potápěčů*. Online. In: Ostrava, Diamo, Archiv aktualit. Dostupné z: <https://hbzs-ov.cz/cs/aktuality> [citováno 2024–02–13].

Výsledky školení a cvičení zhodnotili báňští záchranáři např. při zásahu ve Zlatých Horách po nepovoleném vniknutí 7 osob do starých důlních děl v bývalém rudném dole. Záchranáři se při průzkumech v nestabilních důlních dílech dobře orientovali a všechny pohřešované polské, amatérské speleology zachránili. Zásah proběhl bez mimořádné události.⁷⁰

Jedním z prvních školení, které proběhlo v letošním roce, bylo školení s týmem pro specializované činnosti zdravotnické záchranné služby Moravskoslezského kraje. Námětem cvičení bylo vyhledávání a následný transport pohřešované osoby po důlním otřesu v dole. Školení probíhalo ve cvičné štole a používaly se pracovní dýchací přístroje BG-4, použitelné i při snížené viditelnosti.⁷¹ Následovat by mělo školení ve Vzdělávacím výcvikovém středisku zdravotnické záchranné služby Moravskoslezského kraje. Tématem školení je likvidace hromadných neštěstí a mimořádných událostí a spolupráce se složkami IZS.

8. Odpovědnost a oprávnění báňských záchranářů

HBZS má pevnou organizační strukturu, která je uvedena ve služebním řádu. Vedoucím celé HBZS je ředitel, který řídí a dozírá nad celkovou činností a současně je členem báňského záchranného sboru. Z jeho funkce vyplývá, že je rovněž velitelem báňského záchranného sboru. Při zásazích je velitelem zásahu buď on sám nebo jím určená osoba. Má i organizační povinnosti co se týče výkonu funkce velitele záchranného sboru a nasazení jednotlivých specialistů či záchranářů. Organizuje a povolává záchranné sbory, zajišťuje výjezd techniky, a to jak vlastní stanice, tak i dalších pohotovostních jednotek, které nepatří přímo pod HBZS, ale také ze složek IZS. Zabezpečuje poskytování pomoci vyžádané od jiných HBZS a IZS. V jeho kompetenci je schvalování plánu školení a výcviku a samozřejmě metodicky řídí své podřízené. Rovněž má všechny další

⁷⁰ Diamo. *Zásah HBZS Ostrava ve Zlatých Horách*. Online. In: Ostrava, Diamo, Archiv aktualit. 28. 6. 2022. Dostupné z: <https://hbzs-ov.cz/storage/app/media/aktuality/ZH.pdf> [citováno 2024-02-13].

⁷¹ Šulej, Jan. *Taktické námětové cvičení profesionálních báňských záchranářů – zdravotníků*. Online. In: Ostrava, Diamo, Archiv aktualit, 10. 2. 2024. Dostupné z: <https://hbzs-ov.cz/storage/app/media/aktuality/Ostrava%20t%C3%BDm.pdf> [citováno 2024-02-13].

manažerské funkce jako u jiného právního subjektu, tedy uzavírá hospodářské smlouvy, podává roční zprávy o činnosti Českému báňskému úřadu a plní všechny ostatní úkoly uložené Služebním řádem.

Pro značný rozsah povinností ředitele je nutné mít ustanoveného zástupce, který ředitele zastupuje v jeho nepřítomnosti a řídí závodní BZS v obvodu působnosti HBZS. K jeho další kompetenci patří také řídit činnost pohotovostního sboru, řídit technický rozvoj HBZS a plnit všechny úkoly uložené této funkci ve služebním řádu. Organizační složka HBZS se také neobejde bez funkce hlavního mechanika, který již podle názvu řídí jednak svůj útvar, současně je členem báňského záchranného sboru a vykonává pohotovostní službu, ale zejména odpovídá za pohotovostní stav nutné zásahové techniky, a to jak dýchací, tak oživovací. Ke všem používaným technikám pořádá a provádí školení a doškolování záchranářů. Kontroluje a zajišťuje provádění tlakových zkoušek u tlakových nádob, je zodpovědný za vybavení pohotovostních vozidel a rovněž zodpovídá za další úkoly stanovené ve služebním řádu.

Vzhledem ke skutečnosti, že kvalita záchranářů musí být na vysoké úrovni, nemůže v organizační složce HBZS chybět vedoucí útvaru výchovy, výcviku a výuky a jak již samotný pojem uvádí, tento vedoucí vypracovává programy školení a výcviků, zabezpečuje přijímací řízení pro nové záchranáře, zajišťuje provoz cvičného polygonu, když jako i ostatní funkce, je členem báňského záchranného sboru.⁷²

Své povinnosti musí také plnit vedoucí oddílu lezců a vedoucí oddílu potápěčů, kteří jsou aktivními záchranáři, vykonávají pohotovostní službu a odpovídají za řádný chod jak oddílu lezců, tak oddílu potápěčů.⁷³

⁷² *Služební řád HBZS Ostrava 2019*. Ostrava: OKD, HBZS, účelová publikace pro báňské záchranáře a vedoucí techniky, 2019, s. 19–22.

⁷³ *Služební řád HBZS Ostrava 2019*. Ostrava: OKD, HBZS, účelová publikace pro báňské záchranáře a vedoucí techniky, 2019, s. 15–18.

9. Výstroj, výzbroj a dopravní prostředky

Záchranáři jsou organizováni v četách, velitelem je četař. Každý člen čety má zavazující předpis, tzv. "tahák", který je umístěný ve výjezdovém vozidle, tak aby na něj každý člen výjezdu mohl vidět, ve kterém má uvedeno, jaké vybavení je nutné pro zásah. Při vstupu – sjezdu (sfárání) do podzemí, musí mít četa v plné připravenosti svou výzbroj a výstroj, pracovní dýchací přístroje musí být připraveny k okamžitému nasazení.

Základní vybavení každého záchranáře, nastupujícího do zásahu v nedýchatelném prostředí s kyslíkovým dýchacím přístrojem, je protišlehový oblek NOMEX 3, který se používá s chladicí vestou anebo bez, dle zásahu, protišlehové rukavice NOMEX, funkční prádlo NOMEX, výjezdové boty HAIX, důlní přilba, důlní záchranářská lampa do EX prostředí, vzduchový přístroj PSS4 a kyslíkový aparát Panorama Nova PSS BG4 od firmy Drager nebo vzduchový aparát PS7000 jednolahvový nebo dvoulahvový s kyslíkovou maskou Panorama Nova, vč. rezervní láhve.

Vybavení a technika záchranáře může dosahovat hmotnosti až 50 kg.

Základním vybavením četaře, kromě výše uvedeného, je záchranářský telefon, sebezáchranný přístroj s ochranou na dobu 50 minut, lékárnička a četařská brašna, ve které jsou základní klíče k používaným dýchacím přístrojům, přídavná trubička pro zavedení kyslíku do uzavřeného okruhu dýchacího přístroje, nůž, izolační páska, zápisník, tužka, křída, metr, hasák, důlní teploměry, osobní hygrometr, tabulkové hodnoty a diagram pro zásah v CO bez dýchacích přístrojů, tabulky doby zásahu ve ztížených mikroklimatických podmínkách, 5 spojovacích lanek o délce 1 až 1,5 m s karabinkami, zásahová telefonní stanice ZR 1 (solnička).

Dále má četař měřicí a detekční techniku, tj.:

- Měřicí přístroj Gräger XAM 5500 nebo 5600 na měření plynů O₂ – kyslík, CO – oxid uhelnatý, CO₂ – oxid uhličitý, CH₄ – metan, který funguje na principu spalování ovzduší
- Interferometr, který funguje pomocí lomu světla a měří množství CH₄ a CO₂. HBZS má dva typy – DI2, který měří od 0% do 10% a DI2C, který měří od 0% do 100%.
- Detektor plynu s dostatečnou zásobou potřebných detekčních trubic – trubice CO₂, AU předřadné trubice, které se dávají před použitím nízkoprocentního CO, nízkoprocentní CO, vysokoprocentní CO, nitrozní plyny, sirovodík nebo přenosný přístroj s kontinuálním měřením a signalizací překročení přípustných mezí koncentrací očekávaných plynů.
- Kestler 4000 na měření rychlosti větru, relativní vlhkosti – hydrometr.

Výsledky prováděných měření jsou následně zpracovávány v laboratořích. Jedná se zejména o důlní plynovou laboratoř, havarijní laboratoř a autorizovanou zkušebnu. Laboratoře plní zajištění provozu a bezpečnost práce báňských záchranářů při mimořádných událostech.

Pro zásahy potápěčů tvoří četu:

- četař – potápěč
- zástupce četaře – potápěč
- 3 potápěči
- mechanik s příslušnou kvalifikací

Základním vybavením každého potápěče z čety je nezávislý potápěčský přístroj s maskou a přípojkou pro telefon, sada zátěže pro zvýšení hmotnosti potápěče, kompenzátor vztlaku v případě, že jeho použití umožňuje konstrukce potápěčského přístroje, potápěčský oblek, vč. teplého potápěčského podvlečení, potápěčský nůž, potápěčské štípací kleště, potápěčský počítač, dvě potápěčské svítilny, sada potápěčských ploutví, vhodný pracovní oděv a obuv pro činnosti mimo vodní prostředí. Pro zásahy v podzemí také přilba, důlní osobní svítidlo

a sebezáchranný přístroj. Četařská brašna je doplněná o dekompresní tabulky, deník potápěčských prací vč. záznamů o ponorech a příkazový blok. Brašna mechanika obsahuje základní nářadí pro opravu používaných přístrojů a všechny druhy těsnění vyměnitelných na místě. Součástí vybavení čety je i rezervní maska s telefonní přípojkou k použitému přístroji, 2 PAD lana o průměru 11 mm a délce 80 m, dvoje vodotěsné hodinky, 2 řídicí stanice záchrannářského telefonu, 2 páry suchých rukavic, 3 páry neoprenových rukavic, resuscitační brašna vybavená Ambuvakem, oživovací přístroj s tlakovým kyslíkem a rezervními tlakovými láhvemi s kyslíkem.

Pro zásahy lezců tvoří četu:

- četař – lezec
- zástupce četaře – lezec
- 3 lezci, z toho 1 mechanik s příslušnou kvalifikací
- 1 mechanik s příslušnou kvalifikací

Základním vybavením každého člena čety lezců je zachycovací postroj, nejméně se zadním a hrudním závěsným prvkem, s tlumičem pádu se zachycovačem nebo úchytným lanem, 5 ks horolezeckých karabin se zámkem typu HMS, slaňovací zařízení (osma), neuzavíratelný nůž v pochvě, pár kožených pětiprstých rukavic, kožené boty s protiskluzovou podrážkou, příslušný pracovní oděv s ochrannou přilbou a přilbovým svítlidlem. Pro zásahy v podzemí alespoň sebezáchranný přístroj. Četařská brašna je doplněná o deník lezeckých prací, příkazový blok, poznámkový blok, psací potřeby a měřické pásmo pro min. 50 m. Brašna mechanika obsahuje sadu nářadí pro opravy a údržbu lezecké techniky a náhradní díly. V zásahovém vozidle lezců je dále příruční lékárnička, 2 zajišťovací lana PAD o délce min. 60 m a průměru 9 až 12 mm, 10 ocelových kotvících smyček, 4 horolezecké kladky, 2 lanové svěry vč. stoupacích smyček, zajišťovací lano stáčené o průměru 14 až 16 mm a délce min. 30 m, brzda na lano o průměru 14 až 16 mm, pracovní a záchranný přístroj kladkostrojového typu s minimálním pracovním dosahem 30 m.

Dopravní prostředky

Účinnost zásahu je ovlivněn rovněž rychlostí dojezdu na místo nehody. K tomu jsou zapotřebí kvalitní vozidla. V současné době jsou to vozidla Ford a Mercedes.

Zásahová vozidla se dělí na:

- pohotovostní výjezdová vozidla, kterými se převáží záchranné čety spolu se základní výzbrojí a výstrojí
- speciální vozidla, ke kterým patří vozy rychlé lékařské pomoci, vozidla s výzbrojí pro potápěče, lezce, s vyprošťovací technikou, mobilní havarijní vrata a vozy pro přepravu inertních plynů
- přepravní vozidla pro dopravu materiálu a strojů
- obslužná vozidla, tj. osobní mikrobusey, traktory atd.⁷⁴

10. Zásah hlavní báňské záchranné stanice při hrozbě výbuchu nebo výbuchu

V případě havárie, hrozícím výbuchu či výbuchu nahlásí telefonicky velitel ZBZS či kterýkoliv jiný vedoucí pracovník dolu tuto skutečnost nepřetržitěmu dispečinku HBZS. Dispečer vyhlásí poplach. Do 2 minut od vyhlášení poplachu vyjíždí pohotovostní vozidla spolu s pohotovostní službou. Organizaci výjezdu, přesun a dojezd na místo havárie stanoví velitel pohotovosti. K havárii vyjíždí vozidlo velitele pohotovosti, sanitka, 3 speciálně vybavená vozidla s jednotlivými četami a Mercedes Speciál, který veze výzbroj a výstroj čet pro všechny typy zásahů.

⁷⁴ Fasteš, Petr; Makarius, Roman; Pošta, Václav a kolektiv. *Báňské záchranné služby I. Kompendium pro báňské záchranné stanice*. Ostrava: Montanex, 2000, s. 211–214. ISBN 80–7225–043–4.

Havarijní zásahy

Druh havárie	Počet prvotních zásahů			
	2018	2019	2020	2021
V dolech a v podzemí				
výbuch	1			
ohně endogenní	1	1		
ohně exogenní	1	4	2	
závaly a otřesy	3		1	
průtrže, výrony plynů				
zásahy lezců		1		
zásahy potápěčů				
zdravotnické zásahy	92	106	65	74
výbuchy, erupce plynů				
ohně exogenní (IZS)		1	1	
zdravotnické zásahy	86	110	92	63
ostatní	32	15	32	48
CELKEM	216	238	193	185

75

⁷⁵ Zpráva o činnosti HBZS za rok 2021 státního podniku Diamo, sestavená k rozvahovému dni 31. prosince 2021. Stráž pod Ralskem: Diamo, s.19.

11. Organizace a likvidace havárie

Pro zdárný a úspěšný zásah při havárii musí být zpracovány zásady organizace zásahu. Tyto zásady jsou zvláště určeny ve Služebním řádu HBZS. Co se týče pokynů pro různou velikost akcí, týkají se tyto pokyny délky trvání jednotlivých zásahů, střídání čet zásahů, organizace akce a odpovědnými osobami.

Akce rozlišuje na

- Malé akce
- Větší akce
- Rozsáhlé akce
- Asanační akce

Malé akce

se týkají malých závalů, malého zaplňování důlního díla, likvidace malého ohniska záparu, popř. malého zatopení díla. Vzhledem k tomuto malému rozsahu zasahují pouze 2–4 čety. Vedoucím likvidace může zůstat inspekční technik případně vedoucí závodní báňské záchranné služby. Většinou nebývá uskutečňován výjezd pohotovostních jednotek a zásah zůstává v dispozici postiženého dolu. Zdravotnická služba je pouze v rámci nutnosti lékařů zasahujících v dole.⁷⁶

Větší akce

přesahuje rozsahem malou akci a na počátku akce nelze hodnotit, zda nepřesáhne do akce rozsáhlé. Velitel záchranných sborů již neřídí veškeré práce sám, ale vytváří se štáb velení akce. Stanoviště velitele zásahu zůstává na jednotlivém pracovišti a velitel již vede příslušnou dokumentaci. Vzniká tým služeb vedený specialistou nadřízené stanice a zabezpečuje se organizace dopravy, zprostředkování styku s povrchem a havarijními sklady mimo postižený důl.⁷⁷

⁷⁶ Faster, Petr; Makarius, Roman; Pošta, Václav a kolektiv. *Báňské záchranné služby II. Kompendium pro vedoucí likvidace havárie*. Ostrava: Montanex, 2004, s. 76. ISBN 80-7225-132-5.

⁷⁷ Faster, Petr; Makarius, Roman; Pošta, Václav a kolektiv. *Báňské záchranné služby II. Kompendium pro vedoucí likvidace havárie*. Ostrava: Montanex, 2004, s. 77. ISBN 80-7225-132-5.

Rozsáhlá akce

je akcí, která se týká desítek čet záchranářů, kteří zasahují v počátcích nehody. Akci vede velitel štábu, hlavní mechanik HBZS a celá činnost se koordinuje nejen na místní úrovni, ale i zvenčí. Náročné je i organizování dopravy záchranářů, dopravy materiálu a techniky a organizování zásobování záchranářů nápoji, ochrannými pracovními prostředky a pomůckami, případně další výzbrojí a výstrojí, a to v případě, že akce trvá delší dobu. Záchranářské práce jsou vedeny na povrchu i v podzemí. Při rozsáhlé akci jsou dva velitelé, jeden na povrchu a druhý je velitelem v dole. Kromě záchranářů jsou v akci lékaři záchranáři, záchranáři dopraváři a experti na konkrétní nehodu. U této akce je nutností využívat výpočetní techniku, dodávky materiálů a na základě rozhodnutí specialistů je zajištěn přísun inertních plynů. Ve výjimečných případech mohou být povolány ke spolupráci i další jednotky IZS včetně ozbrojených složek.⁷⁸

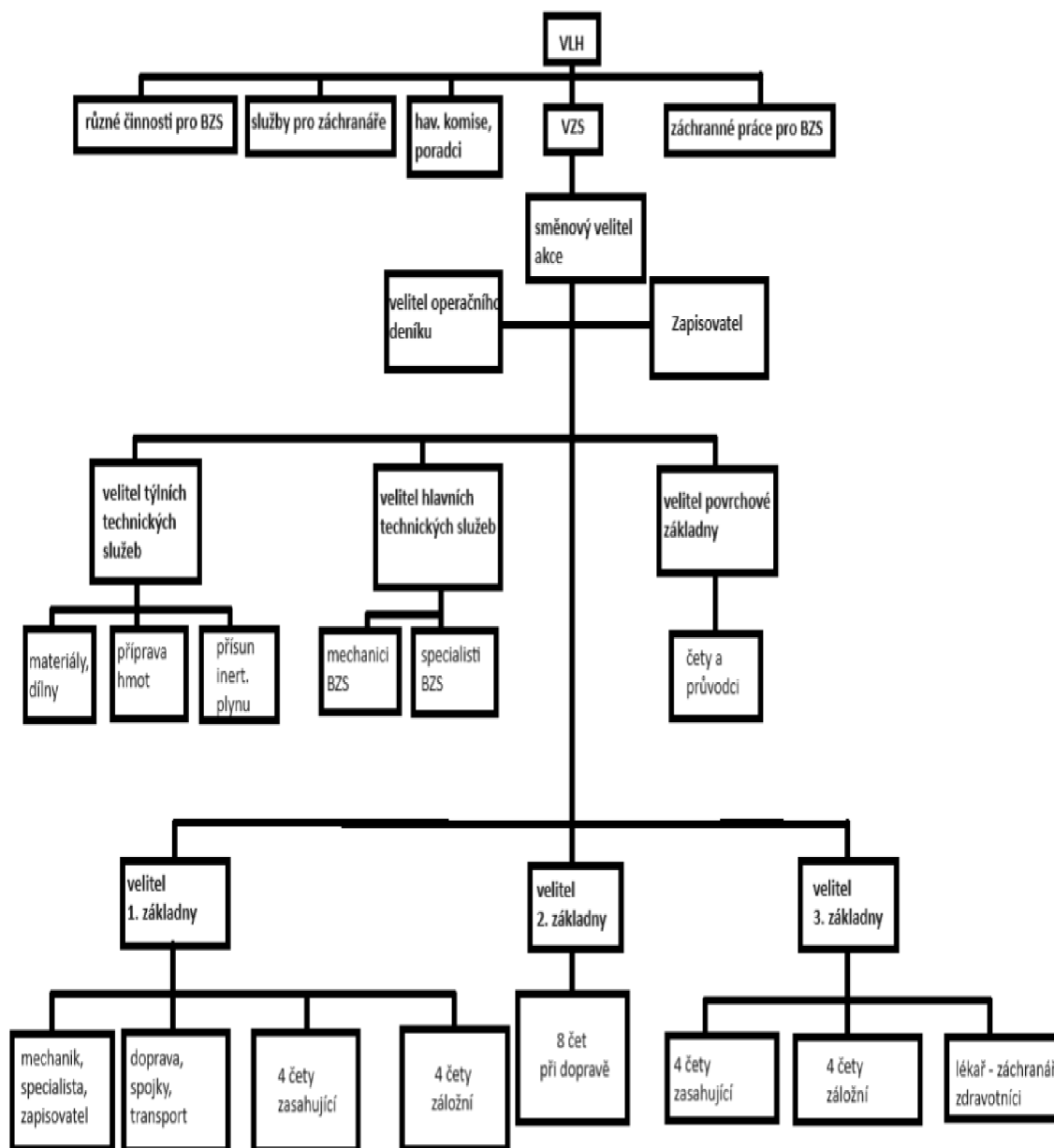
Asanační akce

ve své podstatě již není akcí, při které se likviduje havárie, ale naopak tato akce je nutná po havárii, když pokračují rutinní zásahové činnosti nutné pro likvidaci posledních zbytků havárie, ale zejména se odstraňují následky havárie a zajišťuje se bezpečnost místa nehody. Samozřejmě dále pracují zdravotnické složky, zajišťuje se dýchací technika a dodávky speciálních prostředků pro ukončení asanačních prací.⁷⁹

⁷⁸ Faster, Petr; Makarius, Roman; Pošta, Václav a kolektiv. *Báňské záchranářství II. Kompendium pro vedoucí likvidace havárie*. Ostrava: Montanex, 2004, s. 79. ISBN 80-7225-132-5.

⁷⁹ Faster, Petr; Makarius, Roman; Pošta, Václav a kolektiv. *Báňské záchranářství II. Kompendium pro vedoucí likvidace havárie*. Ostrava: Montanex, 2004, s. 80. ISBN 80-7225-132-5.

Níže uvedené doporučené schéma není závazné, ale je prověřené dlouholetou praxí:

⁸⁰ Fasteř, Petr; Makarius, Roman; Pořta, Václav a kolektiv. *Báňské záchranářství II. Kompendium pro vedoucí likvidace havárie*. Ostrava: Montanex, 2004, s. 78. ISBN 80-7225-132-5.

12. Zásady dokumentace o haváriích

Po každé havárii musí být zpracována dokumentace o celém průběhu likvidace havárie. Legislativně není tato dokumentace upravena, avšak je nezbytnou nutností, protože slouží k následnému vyšetřování příčin havárie a vyhodnocení průběhu zásahu. V průběhu let byla dokumentace, vzhledem k moderním technickým prostředkům, nadále precizována, takže z původně velmi pracného úkolu se v současné době zajištění dokumentace zjednodušuje a urychluje. Součástí dokumentace jsou i videozáznamy a fotodokumentace.

V současné době se využívá:

- dokumentace pro bezpečnost prací
- dokumentace pro organizaci prací
- dokumentace o příčinách a průběhu nehody.

V této souvislosti jsou pořizovány mapky a náčrty, prováděny výslechy záchranářů, případně postižených, zajišťována základní zdravotní dokumentace postižených, jakož i fotodokumentace.

Prakticky až konečnou dokumentací je dokumentace ekonomiky práce. Všechny tyto druhy dokumentací slouží pro spolupráci s vyšetřujícími orgány a pro vyhodnocení zásahu a vyvození závěrů pro další kvalitnější zásahy.⁸¹

13. Mezinárodní spolupráce HBZS Ostrava

Historicky nejdelší spolupráci má HBZS Ostrava s polskou báňskou záchrannou službou CSRG – Centralna Stacja Ratownictwa Górniczego a úřadem WUG Wyższym Urzędem Górniczym, a to již od roku 1948. V tomto roce vznikla oboustranná dohoda, která zavazovala strany k poskytnutí rychlé pomoci, pokud o to jednotlivé strany požádají.

⁸¹ Faster, Petr; Makarius, Roman; Pošta, Václav a kolektiv. *Báňské záchránářství I. Kompendium pro vedoucí likvidace havárie*. Ostrava: Montanex, 2004, s. 81–86. ISBN 80–7225–132–5.

V březnu roku 2012 byla uzavřena smlouva o spolupráci mezi nejvyššími představiteli HBZS Ostrava a CSRG Bytom, jejímž předmětem je výměna informací v oblasti organizace záchranných služeb v jednotlivých zemích, záchranných akcí, metod a zásahů, školení, technického vybavení záchranných služeb, metod a zásad vedení záchranných akcí, prezentací nových technických řešení a nových technologií v provádění záchranných prací a zpracovávání zásad společné účasti na záchranných akcích. Polská záchranná služba obdobnou smlouvu uzavřela i s Ukrajinou, Kazachstánem a Slovenskem. V současné době je poslední realizovanou spoluprací z polské strany pomoc Báňské záchranné stanice Bytom na Dole ČSM ve Stonavě v prosinci 2018. Pokračovala bilaterální spolupráce s OSRG w Wodzisławiu Śląskim (Vladislav ve Slezsku).

Další spolupráce HBZS probíhá také s Báňskou záchrannou službou Prievidza ve Slovenské republice a s Horskou záchrannou službou Slovenské republiky. Spolupracuje rovněž s rakouskou armádou, když rakouští báňští záchranáři byli zrušeni.

14. Návrhy a opatření k možnému zlepšení připravenosti a činnosti HBZS Ostrava

Stejně jako u všech organizací, lze i v činnosti HBZS, najít prostor ke zlepšení.

Jedním z nedostatků je skutečnost, že poslední verze služebního řádu je z roku 2019. Lze předpokládat, že od té doby došlo k mnoha změnám, a to jak ve vývoji technického vybavení, tak k organizačním změnám, které by se měly ve služebním řádu odrazit. K modifikaci by mohlo dojít i v kariérním řádu, když tento je zastaralý a nespĺňuje současné podmínky pro rozvoj a zkvalitnění personálního obsazení HBZS.

Kvalitativní a kvantitativní zabezpečení výjezdního, technického i personálního vybavení základny znemožňuje autonomní zásahy v případech rozsáhlých akcí, čímž vzniká nutnost podpory záchrannými sbory z Polské republiky v rámci mezinárodních dohod. Bylo například zjištěno, že zcela schází speciální vozidlo pro akce potápěčů, které by mělo být v základním vybavení stanice.

Z tohoto hlediska se jeví nutnost navýšit rozpočet HBZS Ostrava. Navýšený rozpočet by se využil i při nákupu nového technického vybavení, když v současné době má HBZS Ostrava zvýšené finanční nároky na opravy techniky a školení a certifikace pracovníků, kteří opravy provádějí. V současné době se očekává, že k celkové obnově zařízení a vybavení záchranářů dojde až v roce 2033.

Dalším vhodným zlepšením by měla být zkvalitněná signalizace při výjezdu záchranných vozidel k mimořádným událostem ze stanice HBZS Ostrava, a to zavedením zvukové signalizace. V současné době je výjezd zabezpečován dvěma záchranáři ve službě, kteří zastavují provoz jedoucích vozidel, pomocí výstražných terčů.

Všechna tato navrhovaná zlepšení by mohla zlepšit efektivitu činnosti HBZS Ostrava jak na vnitrostátní, tak také na mezinárodní úrovni.

15. Závěr

Cílem této práce bylo objasnit činnost a strukturu, vzájemné vztahy a spolupráci Hlavní báňské záchranné stanice v Ostravě s ostatními složkami IZS u nás i v zahraničí. Mám zato, že jsem tento cíl splnil.

Organizace a činnost záchranářů HBZS v Ostravě je na té nejvyšší úrovni v Evropě. Rovněž výzbroj a výstroj patří k evropské špičce, i přes konstatované nedostatky. Rychlost obměny přístrojů za kvalitnější a modernější je závislá na přísunu finančních prostředků. Nové přístroje jsou mnohem finančně náročnější než ty, které jsou v současné době využívány, čímž se k záchranářům dostávají s časovým zpožděním. Finanční injekce je tudíž na místě. Nicméně s tímto problémem se potýkají bánští záchranáři na celém světě, když např. v ontarijských dolech je financování báňské záchranné služby od roku 1929 zajištěno na základě zákona o bezpečnosti práce a pojištění na pracovišti (Workplace Safety and Insurance Act). Na proces financování báňských záchranných prací, jakož i řešení následných pojistných událostí a likvidaci škod dohlíží MLSTD a Úřad pro prevenci. Na řádnost procesů dohlíží Rada pro bezpečnost a pojištění na pracovišti (WSIB). Přesto mají kanadští bánští záchranáři podobné problémy se zabezpečením nové techniky, pro vysoké náklady vynaložené k jejich koupi, jako ti naši.⁸²

Neshledal jsem žádné větší nedostatky, které by ohrozily základní cíle HBZS. Relativní spokojenost jsem vycítil i z diskuse se záchranáři samými, kteří jsou spokojeni i se zařazením do IZS. Negativním jevem, se kterým se HBZS Ostrava potýká již několik let, je generační obměna záchranného sboru.

Ze shora uvedeného vyplývá, že HBZS Ostrava je jedna ze složek IZS, avšak složkou sui generis, která je zaměřena především na havárie v podzemí, kde je nezastupitelná. Díky svému technickému a personální vybavení je také schopna kdykoliv a kdekoliv vhodně doplnit jiné složky IZS a spolupracovat s nimi. Příkladem spolupráce byl například zásah při požáru výškové budovy

⁸² *Handbook of Training in Mine Rescue and Recovery Operations*. Online. Sudbury, 235 Cedar Street. Dostupné z: <https://www.workplacesafetynorth.ca/sites/default/files/uploads/Handbook-of-Training-in-Mine-Rescue-and-Recovery-Operations-2021.pdf> [citováno 2024-02-13].

v Bohumíně nebo srážka vlaku Inter City s nákladním automobilem v Dolní Lutyni. Známé jsou případy, kdy ostravští záchranáři zachránili utonulé osoby ve stavu klinické smrti. Rovněž přispěli k odhalení závažné kriminální činnosti nalezením lidských ostatků v sudech na dně Orlické přehrady, a to nejen díky osobnímu nasazení potápěčů, když ponory byly až do hloubky 65 metrů, ale i s pomocí špičkové miniponorky Minirover MKII., v té době výjimečné, která sudy ohledala a bez které by ostatky, uzavřené v sudech, nešly ze dna přehrady vyzvednout. Také v současném válečném konfliktu, Ukrajiny s Ruskem, HBZS úzce spolupracuje s Bezpečnostní radou státu a krizovým štábem ČR a IZS. Například dne 2. 3. 2022 vyjelo zásahové vozidlo HBZS spolu se sanitním vozem LV2 do postižené Ukrajiny, aby v Kyjevě vyzvedlo těžce zraněnou šestiletou dívku z nemocnice a spolu s její rodinou ji převezli do bezpečí České republiky.

Kromě tzv. ostrých výjezdů uskutečnila HBZS v Ostravě v roce 2023 prezentaci své činnosti mimo jiné v osmi víkendech na bývalém Dole Barbora, ale i v Parku Boženy Němcové v Karviné a byla otevřena i široké veřejnosti, když se uskutečnila každoroční akce Den otevřených dveří. Na den svátku horníků, tedy 9. 9. 2023 se záchranáři setkali se zástupci 27 hornických měst a obcí na Slezskoostravském hradě v Ostravě. Činnost HBZS je, a ještě několik desetiletí bude nezbytnou součástí ostravské aglomerace, a to vzhledem k povinnosti HBZS nejméně 10 let provádět kontrolní a inspekční činnosti na uzavřených dolech. V současné době, při probíhající ekonomické krizi, potýkající se mimo jiné s nedostatkem fosilních paliv a s růstem výkupních cen uhlí, probíhají jednání o znovuotevření hlubinných dolů pro těžbu uhlí, případně využití zakonzervovaného dolu ve Frenštátě pod Radhoštěm k těžbě plynů. Přesto se konec doby uhelné blíží. Postupně se zasypávají všechny zavřené šachty. Teď přišla na řadu vtažná jáma bývalého dolu Darkov, hluboká téměř 900 metrů. Novým vládním trendem do budoucna je však odklon ekonomiky od fosilních paliv, zejména uhlí. Kabinet Petra Fialy dlouhodobě počítá s postupným ukončením využívání uhlí pro výrobu elektřiny do roku 2033. Ministr Síkela zdůraznil, že je nezbytné připravit legislativní návrh konce uhlí a nástroje veřejné podpory, které je nutné notifikovat na evropské úrovni. Cílem je dosáhnout řízeného odchodu od uhlí na základě stanovení konečného termínu tohoto odchodu.

Takže otázka na konec: Quo vadis, báňská záchranná stanice?

16. Seznam použité literatury

Bc. Kroupová, Michaela a kolektiv. *Dukla 1961*. Havířov: Městská knihovna Havířov, expozice Historie psaná uhlím, 2021, 1200 výtisků.

Faster, Petr; Makarius, Roman; Pošta, Václav a kolektiv. *Báňské záchrannárství I. Kompendium pro báňské záchranáře*. Ostrava: Montanex, 2000, ISBN 80–7225–043–4.

Faster, Petr; Makarius, Roman; Pošta, Václav a kolektiv. *Báňské záchrannárství II. Kompendium pro vedoucí likvidace havárie*. Ostrava: Montanex, 2004. ISBN 80–7225–132–5.

Profesor Makarius, Roman; Faster, Petr. *Memento důlních nehod v českém hornictví*. Praha/Ostrava: Montanex, 2008. ISBN 978–80–7225–271–8.

Služební řád HBZS Ostrava 2019. Ostrava: OKD, HBZS, účelová publikace pro báňské záchranáře a vedoucí techniky, 2019.

Vilášek, Josef; Fiala, Miloš; Vondrášek, David. *Integrovaný záchranný systém ČR na počátku 21. století*. Praha: Karolinum, 2014. ISBN–978–80–246–2477–8.

Zpráva o činnosti HBZS za rok 2021 státního podniku Diamo, sestavená k rozvahovému dni 31. prosince 2021. Stráž pod Ralskem: Diamo.

Internetové zdroje:

Báňský záchranář. Online. In: Wikipedie. Stránka byla naposledy editována 5.12.2023 v 19:32.

Dostupné z:

https://cs.wikipedia.org/wiki/B%C3%A1%C5%88sk%C3%BD_z%C3%A1chran%C3%A1%C5%99

Česko. Doklad o koupi části závodu. Online. In: Ministerstvo spravedlnosti ČR, eJustice, Veřejný rejstřík a Sběrka listin. Hlavní báňská záchranná stanice Praha s.r.o. Verze 12.42.1.

Dostupné z:

<https://or.justice.cz/ias/ui/rejstrik-firma.vysledky?subjektId=1199187&typ=UPLNY>

Česko. *Rozhodnutí č. 4505/05 Českého báňského úřadu v Praze ze dne 29. prosince 2005*. Online. In: Email z ČBÚ, 5. 2. 2024, od Mgr. Votápkové Michaely, zaslaný na základě zákona č. 106/1999 Sb. Zákona o svobodném přístupu k informacím.

Dostupné z:

<https://email.seznam.cz/?i> [citováno 2024–02–13].

Česko. *Usnesení vlády České republiky č. 920. Návrh koncepce báňské záchranné služby zajišťované státem ze dne 17. října 2016.* Online. In: Praha, Vláda ČR, 37. schůze, 17.10.2016.

Dostupné z:

<https://odok.cz/portal/services/download/attachment/2016/920/pdf/>

Česko. *Ústavní zákon č. 110/1998 ze dne 22. dubna 1998, o bezpečnosti České republiky.* Online. In: *Zákony pro lidi. Verze 2.*

Dostupné z:

<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1998-110>

Česko. *Vyhláška č. 67/1988 Sb. Českého báňského úřadu o báňské záchranné službě ze dne 25. dubna 1988.* Online. In: *Zákony pro lidi. Verze 1.*

Dostupné z:

<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1988-67>

Česko. *Vyhláška č. 71/2002 Sb. Českého báňského úřadu o zdolávání havárií v dolech a při těžbě ropy a zemního plynu ze dne 21. ledna 2002.* Online. In: *Zákony pro lidi. Verze 1.*

Dostupné z:

<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-71>

Česko. *Vyhláška č. 341/1992 Sb. Českého báňského úřadu o báňské záchranné službě ze dne 21. května 1992.* Online. In: *Verze 1. Zákony pro lidi.*

Dostupné z:

<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-341>

Česko. *Vyhláška č. 447/2001 Sb. Českého báňského úřadu o báňské záchranné službě ze dne 3. prosince 2001.* Online. In: *Zákony pro lidi. Verze 4.*

Dostupné z:

<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-447>

Česko. *Zákon č. 44/1988 Sb. o ochraně využití nerostného bohatství (horní zákon) ze dne 19. dubna 1988.* Online. In: *Zákony pro lidi. Verze 32.*

Dostupné z:

<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1988-44>

Česko. *Zákon č. 61/1988 Sb. České národní rady o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě ze dne 21. dubna 1988.* Online. In: *Zákony pro lidi. Verze 45.*

Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1988-61>

Česko. *Zákon č. 153/1994 Sb. o zpravodajských službách České republiky ze dne 7. července 1994.* Online. In: *Zákony pro lidi. Verze 26.*

Dostupné z:

<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1994-153>

Česko. Zákon č. 154/1994 Sb. o bezpečnostní informační službě ze dne 7. července 1994. Online. In: *Zákony pro lidi*. Verze 17.

Dostupné z:

<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1994-154>

Diamo. Zásah HBZS Ostrava ve Zlatých Horách. Online. Ostrava: Archiv aktualit. 28. 6. 2022.

Dostupné z:

<https://hbzs-ov.cz/storage/app/media/aktuality/ZH.pdf>

Handbook of Training in Mine Rescue and Recovery Operations. Online. Sudbury, 235 Cedar Street.

Dostupné z:

<https://www.workplacesafetynorth.ca/sites/default/files/uploads/Handbook-of-Training-in-Mine-Rescue-and-Recovery-Operations-2021.pdf>

Hlavní báňská záchranná stanice Ostrava. Online. In: Wikipedie. Stránka byla naposledy editována 28. 11. 2023 v 00:08.

Dostupné z:

https://cs.wikipedia.org/wiki/Hlavn%C3%AD_b%C3%A1%C5%88sk%C3%A1_z%C3%A1chrann%C3%A1_stanice_Ostrava

JUDr. Souček, Vladimír; Mgr. Staňová, Eva; Mgr. Linhart, Martin a kolektiv.

Vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek. Krizové řízení (MODUL G). Online. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 2005.

Dostupné z:

<https://www.mvcr.cz/...spx>

Methan. Online. In: Wikipedie. Stránka byla naposledy editována 18.12.2023 v 11:31.

Dostupné z:

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Methan>

Ministerstvo vnitra České republiky, Odbor bezpečnostní politiky a prevence kriminality. *Terminologický slovník pojmů z oblasti krizového řízení, ochrany obyvatelstva, environmentální bezpečnosti a plánování obrany státu*.

Terminologický slovník MV – verze ke stažení. Online. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 2016.

Dostupné z:

<https://www.mvcr.cz/clanek/terminologicky-slovník-krizove-řízení-a-planování-obrany-státu.aspx>,

Ministerstvo vnitra České republiky. *Riziko, obecné pojmy*. Online. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 2003.

Dostupné z:

<https://www.mvcr.cz/clanek/riziko.aspx>

Národní registr poskytovatelů zdravotních služeb, Ústav zdravotnických informací ČR. *DIAMO, státní podnik, odštěpný závod HBZS, PL pro dospělé, doprava*. Online. Praha: Národní registr poskytovatelů zdravotních služeb, 2016.
Dostupné z:
<https://nrpzs.uzis.cz>

Otrava oxidem uhelnatým. Online. In: Wikipedie. Stránka byla naposledy editována 21.10.2022 v 6:19.
Dostupné z:
https://cs.wikipedia.org/wiki/Otrava_oxidem_uhelnat%C3%BDm

Šulej, Jan. *Taktické námětové cvičení profesionálních báňských záchranářů – zdravotníků*. Online. Ostrava: Diamo, Archiv aktualit, 27.2.2023
Dostupné z:
<https://hbzs-ov.cz/storage/app/media/aktuality/HBZS1.pdf>

Šulej, Jan. *Certifikační školení mechaniků – potápěčů*. Ostrava. Online. Ostrava: Diamo, Archiv aktualit.
Dostupné z:
<https://hbzs-ov.cz/cs/aktuality>

Šulej, Jan. *Taktické námětové cvičení profesionálních báňských záchranářů – zdravotníků*. Online. In: Ostrava, Diamo, Archiv aktualit, 10. 2. 2024.
Dostupné z:
<https://hbzs-ov.cz/storage/app/media/aktuality/Ostrava%20t%C3%BDm.pdf>

Tošenovský, Svatomír. *Neštěstí na Dole Dukla a pohled na hornictví ve druhé polovině 20. století*. Online. Ostrava: Záchranář, Hlavní báňská záchranná stanice v Ostravě, roč. 9, 4.
Dostupné z:
<https://zachranar.cz/2021/11/nestesti-na-dole-dukla-a-pohled-na-hornictvi-ve-druhe-polovine-20-stoleti/>

17. Seznam příloh

1. „Tahák“ umístěný v každém vozidle pro kontrolu vybavení na zadní straně opěradla zadního sedadla
Autor fotografie: Orel, Dominik Petr.
2. Záchranář z čtyř potápěčů spolu s miniponorkou Minirower MKII
Autor fotografie: dokumentarista Melicher, Pavel.
3. Výcvik báňských potápěčů, fotografie HBZS Ostrava
Autor fotografie: dokumentarista Melicher, Pavel.
4. Fotografie výjezdního vozidla HBZS Ostrava
Autor fotografie: dokumentarista Melicher, Pavel.
5. Fotodokumentace důlního závalu, archiv HBZS Ostrava
6. Fotodokumentace důlního závalu, archiv HBZS Ostrava
7. Fotodokumentace důlního závalu, archiv HBZS Ostrava
8. Fotodokumentace důlního závalu, archiv HBZS Ostrava
9. Fotodokumentace důlního závalu, archiv HBZS Ostrava
10. Fotodokumentace důlního závalu, archiv HBZS Ostrava
11. Záchranáři HBZS Ostrava v akci, fotografie HBZS Ostrava
Autor fotografie: dokumentarista Melicher, Pavel.
12. Záchranáři HBZS Ostrava v akci, fotografie HBZS Ostrava
Autor fotografie: dokumentarista Melicher, Pavel.
13. Záchranáři HBZS Ostrava v akci, fotografie HBZS Ostrava
Autor fotografie: dokumentarista Melicher, Pavel.
14. Výjezdové vozidlo a autor bakalářské práce ve výstroji báňského záchranáře
Autor fotografie: dokumentarista P. Melicher
15. Rozhodnutí č. 4505/05 Českého báňského úřadu v Praze dne 29. prosince 2005.

Přílohy:

1. „Tahák“ umístěný v každém vozidle pro kontrolu vybavení na zadní straně opěradla zadního sedadla. Autor fotografie: Orel, Dominik Petr.

2. Záchranář z čety potápěčů při potápěčském výcviku spolu s miniponorkou Minirower MKII. Autor fotografie: dokumentarista Melicher, Pavel.

3. Výcvik báňských potápěčů, fotografie HBZS Ostrava.
Autor fotografie: dokumentarista Melicher, Pavel.

4. Fotografie výjezdního vozidla HBZS Ostrava.
Autor fotografie: dokumentarista Melicher, Pavel.

5. Fotodokumentace důlního závalu, archiv HBZS Ostrava

6. Fotodokumentace důlního závalu, archiv HBZS Ostrava

7. Fotodokumentace důlního závalu, archiv HBZS Ostrava

8. Fotodokumentace důlního závalu, archiv HBZS Ostrava

9. Fotodokumentace důlního závalu, archiv HBZS Ostrava

10. Fotodokumentace důlního závalu, archiv HBZS Ostrava

11. Záchranáři HBZS Ostrava v akci, fotografie HBZS Ostrava.
Autor fotografie: dokumentarista Melicher, Pavel.

12. Záchranáři HBZS Ostrava v akci, fotografie HBZS Ostrava.
Autor fotografie: dokumentarista Melicher, Pavel.

13. Záchranáři HBZS Ostrava v akci, fotografie HBZS Ostrava.
Autor: dokumentarista Melicher, Pavel.

14. Výjezdové vozidlo a autor bakalářské práce ve výstroji
báňského záchranáře
Autor fotografie: dokumentarista Melicher, Pavel.

15. Rozhodnutí Českého báňského úřadu

NABYLO PRÁVNÍ MOCI	19. 1. 2006	①
DNE:		
Podpis:		
Datum:	26. 1. 2006	

ČESKÝ BAŇSKÝ ÚŘAD V PRAZE

V Praze dne 29.12.2005
čj. 4505/05

R o z h o d n u t í

Českého báňského úřadu v Praze ve smyslu ustanovení 40 odst. 3 písm. c) zákona č. 61/1988 Sb., o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě, ve měni pozdějších předpisů, kterým stanoví:

- 1) Úkoly ve smyslu ustanovení S 6 vyhlášky č. 447/2001 Sb., o báňské záchranné službě, při provádění hornické činnosti v podzemí (s výjimkou lokality důl Centrum, důl Kohinoor, důl Marie, důl Richard v Litoměřicích, důl Bratrství a důl Svornost v Jáchymově, s platností od 1.1.2006 na celém území České republiky zajišťuje Hlavní báňská záchranná stanice Ostrava se sídlem v Ostravě — Radvanicích, Lihovarská 10.
- 2) Úkoly ve smyslu ustanovení S 6 vyhlášky č. 447/2001 Sb., o báňské záchranné službě, při provádění hornické činnosti na povrchu, při provádění hornické činnosti v podzemí na dolech Centrum, Kohinoor, Marie, Richard v Litoměřicích, Bratrství a Svornost . v Jáchymově a dále při provádění činnosti prováděné hornickým způsobem na povrchu, s platností od 1. 1.2006 na celém území České republiky zajišťuje Hlavní báňská záchranná stanice Most se sídlem v Mostě, Vančurova 2332.
- 3) Úkoly ve smyslu ustanovení S 6 vyhlášky č. 447/2001 Sb., o báňské záchranné službě, při činnostech, při kterých může dojít k erupcím ropy a zemního plynu nebo erupcím vody pod

tlakem (vrtné a geofyzikální práce, těžba, úprava nebo podzemní skladování kapalných nerostů a plynů v přírodních horninových strukturách nebo podzemních zásobnicích) nebo při haváriích podobného typu, s platností od 1.1.2006 na celém území České republiky zajišťuje Hlavní báňská záchranná stanice Hodonín se sídlem Moravská 219, Mikulčice.

- 4) Úkoly ve smyslu ustanovení S 6 vyhlášky č. 447/2001 Sb., o báňské záchranné službě, při provádění činnosti prováděné hornickým způsobem v podzemí, pokud je organizaci nařízeno zajištění báňské záchranné služby, s platností od 1.1.2006 na celém území České republiky, zajišťuje Hlavní báňská záchranná stanice Praha se sídlem v Praze — Motole, Za opravnou 276/8.
 - 5) Příspěvky k úhradě nákladů na vybavení a provoz hlavní báňské záchranné stanice ve smyslu ustanovení S 7 odst. 7 zákona č. 61/1988 Sb., o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě, hradí organizace příslušné HBZS stanovené v bodech 1) až 4).
 - 6) V případě pochybností, pod kterou hlavní báňskou záchrannou stanicí organizace patří, rozhodne Český báňský úřad.
 - 7) Báňskou záchrannou službu mimo stanovený obvod působnosti a druh provozované činnosti může hlavní báňská záchranná stanice zajišťovat pouze tehdy, požádají-li ředitelé hlavních báňských záchranných stanic Český báňský úřad o souhlasné stanovisko s vyjmutím organizace z kompetence jedné a převedením do kompetence druhé hlavní báňské záchranné stanice.
 - 8) Ustanovení bodu 7) se nevztahuje na případy, kdy prvotní zásah báňské záchranné služby při likvidaci mimořádné události zajišťuje nejbližší báňská záchranná stanice.
 - 9) Tímto rozhodnutím se současně ruší Rozhodnutí Českého báňského úřadu čj. 1020/04 ze dne 8.4.2004.
- 10) Toto rozhodnutí nabývá účinnosti dnem 1. ledna 2006.

O d ů v o d n ě n í :

Obvody působnosti hlavních báňských záchranných stanic byly stanoveny Rozhodnutím Českého báňského úřadu čj. 1020/04 ze dne 8.4.2004. Usnesením Bezpečnostní rady státu č. 69 ze dne 19.7.2005 bylo uloženo Českému báňskému úřadu vypracovat návrh novely zákona č. 61/1988 Sb., o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon“), upravující zabezpečení státního odborného dozoru při provozu podzemních staveb a objektů a předložit návrh na zabezpečení báňské záchranné služby pro provozované podzemní stavby a objekty na schůzi Bezpečnostní rady státu. V souvislosti s plněním tohoto úkolu Český báňský úřad dospěl k závěru, že je nutné na území hlavního města Prahy zřídit hlavní báňskou záchrannou stanicí, která bude jednak zajišťovat báňskou záchrannou službu pro organizace, které vykonávají činnost prováděnou hornickým způsobem v podzemí, ale která bude především po nabytí účinnosti novely zákona vykonávat preventivní kontrolní činnost v provozovaných podzemních stavbách a objektech. Vzhledem ke skutečnosti, že od 1. 1. 2004 působí na území hlavního města Prahy závodní báňská záchranná stanice, jejímž zřizovatelem je organizace Energie stavební a báňská a.s., nařídil Český báňský úřad rozhodnutím čj. 2791/05 ze dne 1.8.2005 této organizaci reorganizovat závodní báňskou záchrannou stanicí na hlavní báňskou záchrannou stanicí. Stanovením nových obvodů působnosti se nemění dosavadní obvod působnosti HBZS Most a HBZS Hodonín, z obvodu působnosti Hlavní báňské záchranné stanice v Ostravě se vyjímá činnost prováděná hornickým způsobem v podzemí, pokud je Českým báňským úřadem nařízeno zajištění báňské záchranné služby, a přerazuje se do obvodu působnosti nově vzniklé HBZS Praha.

Stanovením nových obvodů působnosti pro tyto hlavní báňské záchranné stanice podle věcného charakteru provozovaných činností v organizacích, zohlednil Český báňský úřad především skutečnost, že v dosavadním obvodu působnosti HBZS Most postupně dochází k ukončování hlubinného dobývání uhlí, což vede ve svých důsledcích i k omezování počtu báňských záchranářů schopných zasahovat v důlním prostředí a tím i v podzemních dílech a současně přihlédl ke skutečnosti, že po nabytí účinnosti novely zákona bude nutné vykonávat preventivní kontrolní činnost v provozovaných podzemních stavbách a objektech.

2

Činnost HBZS Most bude zaměřena především na likvidaci provozních nehod při provádění hornické činnosti a činnosti prováděné hornickým způsobem na povrchu, činnost HBZS Ostrava na likvidaci provozních nehod při provádění hornické činnosti a činnost HBZS Praha na likvidaci provozních nehod při provádění činnosti prováděné hornickým způsobem v podzemí.

Vzhledem ke skutečnosti, že obvody hlavních báňských záchranných stanic jsou stanoveny pro celé území České republiky, doporučil Štáb báňské záchranné služby ČR na svém zasedání ve dnech 12.-13.12.2005 zvážit možnost, vzhledem k dojezdovým vzdálenostem, zapracovat do rozhodnutí Českého báňského úřadu, kterým budou stanoveny obvody působnosti hlavních báňských záchranných stanic, možnost vyjmutí organizace z kompetence jedné a převedením do kompetence druhé hlavní báňské záchranné stanice. Tuto možnost zakotvil správní orgán v bodě 7) výrokové části tohoto rozhodnutí.

Správní orgán dospěl k závěru, že stanovením nových obvodů působnosti hlavních báňských záchranných stanic bude v plném rozsahu zajištěn výkon báňské záchranné služby pro organizace na celém území České republiky a proto rozhodl, jak výše uvedeno.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí můžete podat v souladu s ustanovením 61 odst. I zákona č. 71/67 Sb., o správním řízení (správní řád), ve znění pozdějších předpisů, rozklad k Českému báňskému úřadu ve lhůtě 15 dnů ode dne doručení.

Ing. Alex der H y k e I ředi-
tel I.odboru
Hlubinné dobývání

Rozdělovník:

Hlavní báňská záchranná stanice Ostrava, Lihovarská 10, 716 03 Ostrava — Radvanice
Hlavní báňská záchranná stanice Most, Vančurova 2332, 434 00 Most
Hlavní báňská záchranná stanice Hodonín, Moravská 219, 696 19 Mikulčice
Hlavní báňská záchranná stanice Praha, Za opravnou 276/8, 151 23 Praha 5 - Motol

72

Na vědomí:

1. Obvodní báňský úřad v Kladně
2. Obvodní báňský úřad v Ostravě
3. Obvodní báňský úřad v Brně
4. Obvodní báňský úřad v Plzni
5. Obvodní báňský úřad v Příbrami
6. Obvodní báňský úřad v Mostě
7. Obvodní báňský úřad v Sokolově
8. Obvodní báňský úřad v Liberci
9. Obvodní báňský úřad v Trutnově

